

Stefan Biskupski

Kodeks Prawa Kanonicznego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 8/3-4, 225-258

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KODEKS PRAWA KANONICZNEGO

TITULUS VII

De matrimonio

Can. 1012. — § 1. Christus Dominus ad sacramenti dignitatem exiit ipsum contractum matrimoniale inter baptizatos.

§ 2. Quare inter baptizatos nequit matrimonialis contractus validus consistere, quin sit eo ipso sacramentum.

Can. 1013. — § 1. Matrimonii finis primarius est procreatio atque educatio prolis; secundarius mutuum adiutorium et remedium concupiscentiae.

§ 2. Essentiales matrimonii proprietates sunt unitas ac idissolubilitas, quae in matrimonio christiano peculiarem obtinent firmitatem ratione sacramenti.

Can. 1014. — Matrimonium gaudet favore iuris; quare in dubio standum est pro valore matrimonii, donec contrarium probetur, salvo praescripto can. 1127.

Can. 1015. — § 1. Matrimonium baptizarum validum dicitur ratum, si nondum consummatione completum est; ratum et consummatum, si inter coniuges locum habuerit coniugalis actus, ad quem natura sua ordinatur contractus matrimonialis et quo coniuges fiunt una caro.

§ 2. Celebrato matrimonio, si coniuges simul cohabitaverint, praesumitur consummatio, donec contrarium probetur.

§ 3. Matrimonium inter non baptizatos valide celebratum, dicitur legitimum.

TYTUŁ VII

O małżeństwie

Kan. 1012. — § 1. Chrystus Pan wyiósł wśród chrześcijan do godności sakramentu samą umowę małżeńską.

§ 2. Dlatego nie może między chrześcijanami powstać ważna umowa małżeńska, żeby tym samym nie była sakramentem.

Kan. 1013. — § 1. Pierwszorzędnym celem małżeństwa jest wydanie na świat i wychowanie potomstwa; drugorzędnym — wzajemna pomoc i zaspokojenie popędu.

§ 2. Istotnymi przymiotami małżeństwa są jedność i nierozzerwalność, które w małżeństwie chrześcijańskim zyskują moc szczególną ze względu na sakrament.

Kan. 1014. — Małżeństwo cieszy się opieką prawa; dlatego w razie wątpliwym, nie naruszając przepisu kan. 1127, należy opowiedzieć się za ważnością małżeństwa, dopóki nie udowodni się czegoś przeciwnego.

Kan. 1015. — § 1. Ważne małżeństwo chrześcijan nazywa się *zawarte*, jeżeli nie zostało dopełnione przez akt fizyczny; *zawarte i dopełnione*, jeżeli między małżonkami miał miejsce akt małżeński, do którego z natury swojej zmierza umowa małżeńska i przez który małżonkowie stają się jednym ciałem.

§ 2. Jeżeli nie udowodni się czegoś przeciwnego, po zawarciu małżeństwa, gdy małżonkowie zamieszkali razem, domniemanie przemawia za dopełnieniem.

§ 3. Małżeństwo zawarte ważnie między niechrześcijanami nazywa się *prawne*.

§ 4. Matrimonium invalidum dicitur putativum, si in bona fide ab una saltem parte celebratum fuerit, donec utraque pars de eiusdem nullitate carta evadat.

Can. 1016. — Baptizatorum matrimonium regitur iure non solum divino, sed etiam canonico, salva competentia civilis potestatis circa mere civiles eiusdem matrimonii effectus.

Can. 1017. — § 1. Matrimonii promissio sive unilateralis, sive bilateralis seu sponsalia, ittita est pro utroque foro, nisi facta fuerit per scripturam subsignatam a partibus et vel a parcho aut loci Ordinario, vel a duobus saltem testibus.

§ 2. Si utraque vel alterutra pars scribere nesciat vel nequeat, ad validitatem id in ipsa scriptura adnotetur et alius testis addatur qui cum parcho aut loci Ordinario vel duobus testibus, de quibus in § 1, scripturam subsignet.

§ 3. At ex matrimonii promissione, licet valida sit nec ulla iusta causa ab eadem implenda excuset, non datur actio ad petendam matrimonii celebrationem; datur tamen ad reparationem dammorum, si qua debeatur.

Can. 1018. — Parochus ne omittat populum prudenter erudire de matrimonii sacramento eiusque impedimentis.

CAPUT I.

De iis quae matrimonii celebrationi praemitti debent et praesertim de publicationibus matrimonialibus.

Can. 1019. — § 1. Antequam matrimonium celebretur, constare debet nihil eius validae ac licitae celebrationi obsistere.

§ 4. Małżeństwo nieważne, jeżeli zostało zawarte w dobrej wierze przynajmniej przez jedną stronę, nazywa się *domniemane*, dopóki obie strony nie upewniły się o jego nieważności.

Kan. 1016. — Małżeństwo ochrzczonych podlega nie tylko prawu Bożemu, lecz także kanonicznemu, nie naruszając właściwości władzy świeckiej co do czysto cywilnych skutków tegoż małżeństwa.

Kan. 1017. — § 1. Przyrzeczenie małżeństwa jednostronne bądź dwustronne czyli zaręczyny są nieważne w obu zakresach, jeżeli nie zostały zawarte na piśmie podpisanym przez strony i albo przez proboszcza lub miejscowego ordynariusza, albo przez dwóch co najmniej świadków.

§ 2. Jeżeli obie lub jedna ze stron nie umie lub nie może pisać, należy to pod nieważnością zaznaczyć w piśmie i dodać innego świadka, który by podpisał pismo wespół z proboszczem lub miejscowym ordynariuszem, o których w § 1.

§ 3. Z ważnego jednak przyrzeczenia małżeństwa, chociażby i nie było słusznej przyczyny uwalniającej od jego wykonania, nie ma skargi o zawarcie małżeństwa; jest natomiast skarga o wynagrodzenie strat, gdyby jakieś powstały.

Kan. 1018. — Nie wolno proboszczowi pomijać roztropnego nauczania ludu o sakramencie małżeństwa i o przeszkodach do niego.

ROZDZIAŁ I.

O tym, co musi poprzedzić zawarcie małżeństwa i przede wszystkim o zapowiedziach.

Kan. 1019. — § 1. Zanim małżeństwo zostanie zawarte, należy stwierdzić, że nic nie stoi na przeszkodzie do jego zawarcia ważnie i godziwie.

§ 2. In periculo mortis, si aliae probationes haberi nequeant, sufficit, nisi contraria adsint indicia, affirmatio iurata contrahentium, se baptizatos fuisse et nullo detineri impedimento.

Can. 1020. — § 1. Parochus cui ius est assistendi matrimonio, opportuno antea tempore, diligenter investiget num matrimonio contrahendo aliquid obstet.

§ 2. Tum sponsum tum sponsam etiam seorsum et caute interroget num aliquo detineantur impedimento, an consensum libere, praesertim mulier, praestent, et an in doctrina christiana sufficienter instructi sint, nisi ob personarum qualitate haec ultima interrogatio inutilis appareat.

§ 3. Ordinari loci est peculiare normas pro huiusmodi parachi investigatione dare.

Can. 1021. — § 1. Nisi baptismus colatus fuerit in ipso suo territorio, parochus exigat baptismi testimonium ab atraque parte, vel a parte tantum catholica, si agatur de matrimonio contrahendo cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus.

§ 2. Catholici qui sacramentum confirmationis nondum receperunt, illud, antequam ad matrimonium admittantur, recipiant, si id possint sine grati incommodo.

Can. 1022. — Publice a parochi denuntietur inter quosnam matrimonium sit contrahendum.

Can. 1023. — § 1. Matrimonium publicationes fieri debent a parochi proprio.

§ 2. W niebezpieczeństwie śmierci, jeżeli nie można mieć innych dowodów i o ile nie ma przeciwnych podejrzeń, za przysiężenie nowożeńców, iż byli oni ochrzczeni i że nie są związani żadną przeszkodą.

Kan. 1020. — § 1. Proboszcz, do którego należy prawo asystowania przy zawarciu małżeństwa, ma przedtem pilnie zbadać, czy nie stoi na przeszkodzie do zawarcia małżeństwa.

§ 2. Osobno i ostrożnie powinien zbadać narzeczonego, jak i narzeczoną, czy nie są związani jakąś przeszkodą, czy zgodę, zwłaszcza kobieta, wyrażają dobrowolnie i czy posiadają wystarczającą znajomość nauki chrześcijańskiej, chyba że te ostatnie pytania, ze względu na kwalifikacje osób, okazałyby się zbyteczne.

§ 3. Rzeczą miejscowego ordynariusza jest wydanie szczegółowych przepisów o takim badaniu przez proboszcza.

Kan. 1021. — § 1. Jeżeli chrzest nie był udzielony na własnym terytorium, proboszcz powinien zażądać świadectwa chrztu od stron obojga, albo tylko od strony katolickiej, jeżeliby chodziło o zawarcie małżeństwa za dyspensą od przeszkody różnej wiary.

§ 2. Katolicy, którzy nie otrzymali jeszcze sakramentu bierzmowania, powinni go przyjąć przed dopuszczeniem ich do zawarcia małżeństwa, jeżeli to możliwe bez wielkich trudności.

Kan. 1022. — Proboszcz powinien ogłosić publicznie między kim ma być zawarte małżeństwo.

Kan. 1023. — § 1. Zapowiedzi małżeńskie muszą być ogłoszone przez własnego proboszcza.

§ 2. Si pars alio in loco per sex menses commorata sit post adeptam pubertatem, parochus rem exponat Ordinario, qui pro sua prudentia vel publicationes inibi faciendas exigat, vel alias probationes seu coniecturas super status libertate colligendas praescribat.

§ 3. Si aliqua sit suspicio de contracto impedimento, parochus etiam pro breviori commoratione consulat Ordinarium, qui matrimonium ne permittat, nisi prius suspicio, ad normam § 2, removeatur.

Can. 1024. — Publicationes fiant tribus continuis diebus dominicis aliisque festis de praecepto in ecclesia inter Missarum solemnias, aut inter alia divina officia ad quae populus irequens accedat.

Can. 1025. — Potest loci Ordinarius pro suo territorio publicationibus substituere publicam, ad valvas ecclesiae parochialis aliisque ecclesiae, affixionem nominum contrahentium per spatium saltem octo dierum, ita tamen ut, hoc spatio, duo dies festi de praecepto comprehendantur.

Can. 1026. — Publicationes ne fiant pro matrimoniis quae contrahuntur cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus aut mixtae religionis, nisi loci Ordinarius pro sua prudentia, remoto scandalo, eas permittere opportunum duxerit, dummodo apostolica dispensatio praecesserit et mentio omittatur religionis partis non catholicae.

Can. 1027. — Omnes fideles tenentur impedimenta, si qua norint, parochus aut loci Ordinarius, ante matrimonii celebrationem, revelare.

§ 2. Jeżeli strona, po dojściu do dojrzałości, przebywała na innym miejscu przez sześć miesięcy, proboszcz przedłoży sprawę ordynariuszowi, który według swej roztropności albo zażądać powinien ogłoszenia w niej zapowiedzi, albo nakazać zebranie innych dowodów bądź przypuszczeń o wolnym stanie.

§ 3. Jeżeli byłoby jakieś podejrzenie o zaciągnięciu przeszkody, nawet przy krótszym pobycie, proboszcz powinien zasięgnąć rady ordynariusza, który nie może zezwolić na zawarcie małżeństwa, dopóki, stosownie do zasady § 2, nie usunie się podejrzenia.

Kan. 1024. — Zapowiedzi powinny być głoszone w ciągu trzech następujących po sobie niedziel lub innych świąt nakazanych, w kościele, podczas uroczystej Mszy św. albo podczas innych nabożeństw, na które lud gromadnie uczęszcza.

Kan. 1025. — Miejscowy ordynariusz może na swoim terytorium zastąpić zapowiedzi przez publiczne przybicie na drzwiach parafialnego lub innego Kościoła ogłoszenia z nazwiskami narzeczonych na przeciąg co najmniej ośmiu dni, tak żeby w tym czasie wypadły dwa święta nakazane.

Kan. 1026. — Nie głosi się zapowiedzi małżeństw zawieranych za dyspensą od przeszkody różnej wiary lub odmiennego wyznania, chyba że ordynariusz, usunąwszy zgorzsenie, uznałby w swej roztropności, że można na nie zezwolić, byleby dyspensacja papieska była uzyskana i opuszczono wzmiankę o wyznaniu strony akatolickiej.

Kan. 1027. — Wszyscy wierni obowiązani są ujawnić przed zawarciem małżeństwa przeszkody, o których wiedzą, proboszczowi lub miejscowemu ordynariuszowi.

Can. 1028. — § 1. Loci Ordinarius proprius pro suo prudenti iudicio potest legitima causa a publicationibus etiam in aliena dioecesi faciendis dispensare.

§ 2. Si plures sint Ordinarii proprii, illius habet dispensandi, in cuius dioecesi matrimonium extra proprias inest dioeceses, quilibet Ordinarius proprius dispensare potest.

Can. 1029. — Si alius parochus investigationem aut publicationes peregerit de harum exitu statim per authenticum documentum certiozem reddat parochum, qui matrimonio assistere debet.

Can. 1030. — § 1. Peractis investigationibus et publicationibus, parochus matrimonio se assistat, antequam omnia necessaria receperit, et praeterea, nisi rationabilis causa aliud postulet, tres dies decurrerint ab ultima publicatione.

§ 2. Si intra sex menses matrimonium contractum non fuerit, publicationes reperantur, nisi aliud loci Ordinario videatur.

Can. 1031. — § 1. Exorto dubio de existentia alicuius impedimenti:

1° Parochus rem accuratius investiget, interrogando sub iuramento duos saltem testes fide dignos, dummodo ne agatur de impedimento ex cuius notitia infamia partibus oriatur, ex, si necesse fuerit, ipsa quoque partes:

2° Publicationes peragat vel perficiat, si dubium ortum sit ante inceptas vel expletas publicationes;

Kan. 1028. — § 1. Miejscowy ordynarius własny według swojego roztropnego sądu może dla słusznej przyczyny udzielić dyspensy także od ogłoszenia zapowiedzi w obcej diecezji.

§ 2. Jeżeli jest wielu własnych ordynariuszów, ten ma prawo udzielania dyspensy, w którego diecezji zawiera się małżeństwo; gdy małżeństwo zawiera się poza granicami własnych diecezji, dyspensować może każdy ordynariusz własny.

Kan. 1029. — Jeżeli inny proboszcz prowadził dochodzenia lub głosił zapowiedzi, o ich wyniku powinien natychmiast powiadomić autentycznym dokumentem proboszcza, który ma obowiązek asystować przy zawieraniu małżeństwa.

Kan. 1030. — § 1. Przeprowadziwszy dochodzenia i wygłosiwszy zapowiedzi, proboszcz nie może jeszcze asystować przy zawieraniu małżeństwa, dopóki nie otrzyma wszystkich koniecznych dokumentów, a poza tym, gdyby nie usprawiedliwiła rozumna przyczyna, dopóki nie upłyną trzy dni od ostatniej zapowiedzi.

§ 2. Jeżeliby małżeństwo nie było zawarte w ciągu sześciu miesięcy, zapowiedzi powinny być powtórzone, chyba że ordynariusz uważałby inaczej.

Kan. 1031. — § 1. Gdyby powstała wątpliwość o istnieniu jakiejś przeszkody:

1° Proboszcz powinien dokładniej sprawę zbadać, pytając pod przysięgą dwóch przynajmniej świadków wiarogodnych, chyba że chodzi o przeszkodę, o której wiadomość mogłaby zniesławić, gdyby to było konieczne, badając także samę stronę.

2° jeżeliby wątpliwość powstała przed lub w czasie głoszenia zapowiedzi, należy je rozpocząć lub dokończyć;

3° Matrimonio ne assistat, inconsulto Ordinario, si dubium adhuc superesse prudenter iudicaverit.

§ 2. Detecto impedimento certo:

1° Si impedimentum sit occultum, parochus publicationes peragat vel absolvat, et rem deferat, reticens nomina, ad loci Ordinarium vel ad Sacram Poenitentiarium.

2° Si sit publicum et detegatur ante inceptas publicationes, parochus ulterius ne procedat, donec impedimentum removeatur, etsi dispensationem pro foro conscientiae tantum obtentam norit; si detegatur post primam aut secundam publicationem, parochus publicationes perficiat, et rem ad Ordinarium deferat.

§ 3. Demum si nullum detectum fuerit impedimentum, nec dubium nec cortum, parochus, expletis publicationibus, ad matrimonii celebrationem partes admittat.

Can. 1032. — Matrimonio vagorum de quibus in can. 91, parochus, excepto casu necessitatis, unquam assistat, nisi re ad loci Ordinarium vel ad sacerdotem ab eo delegatum delata, licentiam assistendi obtinuerit.

Can. 1033. — Ne omittat parochus, secundum diversum personarum conditionem sponso docere sanctitatem sacramenti matrimonii, mutuas coniugum obligationes et obligationes parentum erga prolem; eosdemque vehementer adhortetur ut ante matrimonii celebrationem sua peccata diligenter confiteatur, et sanctissimam Eucharistiam pie recipiant.

Can. 1034. — Parochus graviter filiosfamilias minores hortetur ne nuptias

3° jeżeliby osądził roztropnie, że wątpliwość istnieje nadal, nie może asystować przy małżeństwie bez wiedzy ordynariusza.

§ 2. Po wykryciu przeszkody na pewno:

1° Jeżeli przeszkoda jest tajna, proboszcz powinien zapowiedzi głosić lub dokończyć, a sprawę, zataiwszy nazwiska, przedstawić miejscowemu ordynariuszowi lub Penitencjarii;

2° jeżeli jest publiczna i zostanie odkryta przed głoszeniem zapowiedzi, proboszcz powinien wstrzymać się od dalszego działania, dopóki przeszkoda nie będzie usunięta, chociażby wiedział, że dyspensy udzielono w zakresie wewnętrznym; gdyby została wykryta po pierwszej lub drugiej zapowiedzi, proboszcz zapowiedzi może dokończyć, a sprawę przedstawić ordynariuszowi.

§ 3. Gdyby wreszcie nie wykryto żadnej przeszkody, ani wątpliwej ani pewnej, po wygłoszeniu zapowiedzi, proboszcz powinien dopuścić strony do zawarcia małżeństwa.

Kan. 1032. — Przy małżeństwie tulaczy, o których w kan. 91, poza wypadkiem konieczności, proboszcz nigdy nie może asystować, bez zwrócenia się do miejscowego ordynariusza lub jego delegata i uzyskania zezwolenia.

Kan. 1033. — Odpowiednio do różnego położenia osób, powinien proboszcz pouczać narzeczonych o świętości sakramentu małżeństwa, wzajemnych związkach małżonków i obowiązkach rodziców względem dziecka; powinien zachęcać ich gorąco do sumiennego wyznania swoich grzechów przed zawarciem małżeństwa i do przyjęcia Najświętszej Eucharystii.

Kan. 1034. — Proboszcz powinien napominać poważnie małoletnie dzieci, żeby

ineant, insciis aut rationabiliter invitis parentibus; nisi consulto prius loci Ordinario.

nie zawierały małżeństwa bez wiedzy i wbrew rozumnej woli rodziców; gdyby nie chciały słuchać, nie może asystować przy ich małżeństwie, bez uprzedniej wiedzy miejscowego ordynariusza.

CAPUT II.

De impedimentis in genere

Can. 1035. — Omnes possunt matrimonium contrahere, qui iure non prohibentur.

Can. 1036. — § 1. Impedimentum impediens continet gravem prohibitionem contrahendi matrimonium, quod tamen irritum non redditur si, non obstante impedimento, contrahatur.

§ 2. Impedimentum dirimens et graviter prohibet matrimonium contrahendum, et impedit quominus valide contrahatur.

§ 3. Quamquam impedimentum ex una tantum parte se habet, matrimonium tamen reddit aut illicitum aut invalidum.

Can. 1037. — Publicum censetur impedimentum quod probari in foro externo potest; secus est occultum.

Can. 1038. — § 1. Supremae tantum auctoritatis ecclesiasticae est authentice declarare quondomam ius divinum matrimonium impediatur vel dirimat.

§ 2. Eidem supremae auctoritati private ius est alia impedimenta matrimonium impediuntia vel dirimentia pro baptizatis constituendi per modum legis sive universalis sive particularis.

Can. 1039. — 1. Ordinarii locorum omnibus in suo territorio actu commoranti-

ROZDZIAŁ II.

O przeszkodach w ogólności

Kan. 1035. — Wszyscy, którym tego prawo nie zabrania, mogą zawrzeć małżeństwo.

Kan. 1036. — § 1. Przeszkoda *wzbraniająca* obejmuje ciężki zakaz zawierania małżeństwa; nie staje się jednak ono nieważne, gdyby je zawarto bez względu na przeszkodę.

§ 2. Przeszkoda *zrywająca* i ciężko zabrania i nie dopuszcza do ważnego zawarcia małżeństwa.

§ 3. Chociażby przeszkoda dotyczyła jednej tylko strony, sprawia jednak, że małżeństwo jest albo niegodziwe albo nieważne.

Kan. 1037. — Przeszkoda uchodzi za publiczną, gdy może być udowodniona na drodze sądowej; w przeciwnym razie jest tajna.

Kan. 1038. — § 1. Sprawą najwyższej władzy kościelnej jest wyjaśniać autentycznie, kiedy prawo Boże wzbrania małżeństwa albo je zrywa.

§ 2. Też najwyższej władzy przysługuje prawo do wyłącznego ustanawiania dla ochrzczonych przeszkód małżeńskich wzbraniających i zrywających mocą prawa powszechnego bądź partykularnego.

Kan. 1039. — § 1. Miejscowi ordynariusze tylko na pewien czas i w poszczególnym

bus et suis subditis etiam extra fines sui territorii vetare possunt matrimonia in casu peculiari, sed ad tempus tantum, iusta de causa eaque perdurante.

§ 2. Vetito clausulam irritantem una Sedes Apostolica addere potest.

Can. 1040. — Praeter Romanum Pontificem, nemo potest impedimenta iuris ecclesiastici sive impediencia sive dirimentia abrogare, aut illis derogare; item nec in eisdem dispensare, nisi iure communi vel speciali indulto a Sede Apostolica haec potestas concessa fuerit.

Can. 1041. — Consuetudo novum impedimentum inducens aut impediementis existentibus contraria reprobatur.

Can. 1042. — § 1. Impedimenta alia sunt gradus minoris, alia maioris.

§ 2. Impedimenta gradus minoris sunt:

1° Consanguinitas in tertio gradu lineae collateralis;

2° Affinitas in secundo gradu lucae collateralis;

3° Publica honestas in secundo gradu;

4° Cognatio spiritualis;

5° Crimen ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii etiam per civile tantum actum.

§ 3. Impedimenta maioris gradus alia sunt omnia.

Can. 1043. — Urgente mortis periculo, locorum Ordinarii, ad consulendum conscientiae et, si casus ferat, legitimationi prolis, possunt tum super forma in matrimonii celebratione servanda, tum super omnibus et singulis impediementis iuris ecclesiastici, sive publicis sive occultis, etiam multiplicibus, exceptis impediementis provenientibus ex sacro presbyteratus ordine et ex affinitate in linea recta, concummatu matrimonio, dispensare pro-

wypadku, dla słusnej przyczyny trwającej nadal, mogą zabronić małżeństwa wszystkim przebywającym na ich terytorium.

§ 2. Jedyne Stolica Apostolska może opatrzyć zakaz klauzulą unieważniającą.

Can. 1040. — Poza Biskupem Rzymskim, nikt nie może przeszkód prawa kościelnego wzbraniających bądź zrywających usuwać albo ich zmieniać; również nie może dyspensować od nich, chyba że ta władza udzielona została na mocy prawa powszechnego albo specjalnego indultu Stolicy Apostolskiej.

Can. 1041. — Potępia się zwyczaj wprowadzający nową przeszkodę, albo przeciwny przeszkodom istniejącym.

Can. 1042. — § 1. Jedne z przeszkód są wyższego rzędu, inne — niższego.

§ 2. Przeszkody niższego rzędu są:

1° Pokrewieństwo trzeciego stopnia linii bocznej;

2° Powinowactwo drugiego stopnia linii bocznej;

3° Przyzwoitość publiczna drugiego stopnia;

4° Pokrewieństwo duchowe;

5° Przeszłość na skutek cudzołóstwa z obietnicą lub usiłowaniem zawarcia małżeństwa, nawet przez akt tylko cywilny.

§ 3. Wszystkie inne są przeszkodami wyższego rzędu.

Can. 1043. — W niebezpieczeństwie śmierci, dla uspokojenia sumienia i, jeśli tak wypada, dla uprawnienia potomstwa, miejscowi ordynariusze mogą udzielać dyspensy tak od zachowania formy przy zawieraniu małżeństwa, jak i od wszystkich i poszczególnych przeszkód prawa kościelnego, publicznych bądź tajnych, także wielokrotnych, z wyjątkiem przeszkód powstałych na skutek święceń kapłańskich i powinowactwa w linii prostej, po dopeł-

prios subditos ubique commorantes et omnes in proprio territorio actu degenetes, remoto scandalo, et, si dispensatio concedatur super cultus disparitate aut mixta religione, praestitis consuetis cautionibus.

Can. 1044. — In eisdem rerum adiunctis de quibus in can. 1043 et solum pro casibus in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, eadem dispensandi facultate pollet tum parochus, tum sacerdos qui matrimonio, ad normam can. 1098 n. 2, assistit, tum confessarius, sed hic pro foro interno in actu sacramentalis confessionis tantum.

Can. 1045. — § 1. Possunt Ordinari locorum, sub clausulis in fine can. 1043, quoties impedimentum detegatur, cum iam omnia sunt parata ad nuptias, nec matrimonium, sine probabili gravis mali periculo, differri possit usque dum a Sancta Sede dispensatio obtineatur.

§ 2. Haec facultas valeat quoque pro convalidatione matrimonii iam contracti, si idem periculum sit in mora nec tempus suppetat recurrendi ad Sanctam Sedem.

§ 3. In iisdem rerum adiunctis, eadem facultate gaudeant omnes de quibus in can. 1044, sed solum pro casibus occultis in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, vel nonnisi cum periculo violationis secreti.

Can. 1046. — Parochus aut sacerdos de quo in can. 1044, de concessa dispensatione pro foro externo Ordinarius loci statim certiore faciat; eaque adnotetur in libro matrimoniorum.

nieniu małżeństwa, — swoim podwładnym gdziekolwiek przebywają oraz wszystkim, którzy przebywają aktualnie na własnym terytorium, po usunięciu zgorszenia i po złożeniu zwyczajnych rękojmi, gdyby dyspensowało się od różnej wiary i odmiennego wyznania.

Kan. 1044. — W tych samych warunkach, o których w kan. 1043, i tylko w wypadkach, gdy nie można się zwrócić do ordynariusza, taką samą władzę posiadają tak proboszcz, jak i kapłan asystujący przy zawieraniu małżeństwa zgodnie z kan. 1098 n. 2, oraz spowiednik, lecz ten tylko w zakresie wewnętrznym podczas sakramentalnej spowiedzi.

Kan. 1045. — § 1. Miejscowi ordynariusze mogą dyspensować z zachowaniem klauzul podanych na końcu kan. 1043, od wszystkich przeszkód, o których mowa w cyt. kan. 1043, ilekroć wykrywa się przeszkodę, gdy już wszystko przygotowane jest do ślubu, a małżeństwa nie można przelożyć bez prawdopodobnego niebezpieczeństwa wielkiego zła do czasu uzyskania dyspensy Stolicy Apostolskiej.

§ 2. Taka sama władza istnieje także dla uważnienia zawartego już małżeństwa, gdy także niebezpieczeństwo jest bliskie i nie ma czasu odwołania się do Stolicy Apostolskiej.

§ 3. W tych samych warunkach taką samą władzę posiadają wszyscy, o których w kan. 1044, lecz tylko w wypadkach tajnych, w których nie można się udać nawet do ordynariusza, albo istnieje niebezpieczeństwo naruszenia tajemnicy.

Kan. 1046. — Proboszcz albo kapłan, o którym w kan. 1044, o udzielonej dyspensie w zakresie zewnętrznym natychmiast muszą powiadomić miejscowego ordynariusza; ma być ona odnotowana w księdze małżeństw.

Can. 1047. — Nisi aliud ferat S. Penitentiariae rescriptum, dispensatio in foro interno non sacramentali concessa super impedimento occulto, adnotetur in libro diligenter in secreto Curiae archivo de quo in can. 379 asservando, nec alia dispensatio pro foro externo est necessaria, etsi postea occultum impedimentum publicum evaserit; sed est necessaria, si dispensatio concessa fuerat tantum in foro interno sacramentali.

Can. 1048. — Si petitio dispensationis ad Sanctam Sedem missa sit, Ordinarii locorum suis facultatibus si quas habeant, ne utantur, nisi ad normam can. 204, § 2.

Can. 1049. — § 1. In matrimoniis sive contractis sive contrahendis, vni gaudet indulto generali dispensandi super certo quodam impedimento, potest, nisi in ipso indulto aliud expresse praescribatur, super eo dispensare etiamsi idem impedimentum multiplex sit.

§ 2. Qui habet indultum generale dispensandi super pluribus diversae speciei impedimentis, sive dirimentibus sive impediens, potest dispensare super iisdem impedimentis, etiam publicis, in uno eodemque casu occurrentibus.

Can. 1050. — Si quando cum impediendo seu impediens publicis super quibus ex indulto dispensare quis potest, concurrat aliud impedimentum super quo dispensare nequeat, pro omnibus Sedes Apostolica adiri debet; si tamen impedimentum seu impediens super quibus dispensare potest, compertiantur post impetratam a Sancta Sede dispensationem, suis facultatibus uti poterit.

Kan. 1047. — Jeżeli pan inaczej nie postanawia reskrypt Penitencjarii dyspensa od przeszkody tajnej udzielona w zakresie wewnętrznym pozasakramentalnym powinna być dokładnie odnotowana w księdze przechowywanej w tajnym archiwum kurjalnym, o którym w kan. 379 i nie wymaga się już innej dyspensy w zakresie zewnętrznym, chociażby później przeszkoda tajna stanie się publiczną; jest jednak konieczna, gdyby dyspensa była udzielona tylko w zakresie wewnętrznym sakramentalnym.

Kan. 1048. — Gdyby prośbę o dyspensę przesłano do Stolicy Apostolskiej, miejscowym ordynariuszom nie wolno korzystać z uprawnień, jeśli je posiadają, chyba że zgodnie z kan. 204 § 2.

Kan. 1049. — § 1. W małżeństwach zawartych, bądź przed ich zawarciem, kto posiada ogólny indult do udzielania dyspensy od pewnej jakiejś przeszkody, jeżeli w samym indulcie nie nakazano wyraźnie inaczej, może dyspensować, chociażby ta przeszkoda była wielokrotna.

§ 2. Kto posiada ogólny indult do udzielania dyspensy od wielu różnego rodzaju przeszkód, zrywających bądź wzbraniających, może od nich, również publicznych, dyspensować, gdy zachodzą w jednym i tym samym wypadku.

Kan. 1050. Gdy z przeszkodą bądź z przeszkodami publicznymi, od których ktoś na mocy indultu może dyspensować, zbiega się inna przeszkoda, od której dyspensować nie wolno, należy zwrócić się do Stolicy Apostolskiej ze wszystkimi; gdyby jednak przeszkodę, bądź przeszkody, od których wolno dyspensować, odkryto po uzyskaniu od Stolicy Apostolskiej dyspensy, można korzystać ze swoich uprawnień.

Can. 1051. — Per dispensationem super impedimento dirimente concessam sive ex potestate ordinaria, sive ex potestate delegata per indultum generale, non vero per rescriptum in casibus particularibus, conceditur quoque eo ipso legitimatio prolis, si qua ex iis cum quibus dispensatur iam nata vel concepta fuerit, excepta tamen adulterina et sacrilega.

Can. 1052. — Dispensatio ab impedimento consanguinitatis vel affinitatis, concessa in aliquo impedimenti gradu, valet, licet in petitione vel in concessione error circa gradum irreperit, dummodo gradus revera existens sit inferior, aut licet reticentur aliud impedimentum eiusdem speciei in aequali vel inferiore gradu.

Can. 1053. — Dada a Sancta Sede dispensatio super matrimonio rato et non consummato vel facta permissio transitus ad alias nuptias ob praesumptam coniugis mortem, secumfert semper dispensationem ab impedimento proveniente ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii, si qua opus sit, minime vero dispensationem ab impedimento de quo in can. 1075, nn. 2, 3.

Can. 1054. — Dispensatio a minore impedimento concessa, nullo sive obreptionis sive subreptionis vitio irritatur, etsi unica causa finalis in precibus exposita falsa fuerit.

Can. 1055. — Dispensationes super publicis impedimentis Ordinario oratorum commissas, exequatur Ordinarius qui litteras testimoniales dedit vel preces transmisit ad Sedem Apostolicam, etiamsi sponsi quo tempore executioni danda est dispensatio, relicto illius dioecesis domicilio aut quasi-dominilio, in aliam dioecesim discesserint non amplius reversuri, monito tamen Ordinario loci in quo matrimonium contrahere cupiunt.

Kan. 1051. — Na skutek udzielenia dyspensy od przeszkody zrywającej mocą władzy zwyczajnej bądź delegowanej w indulcie ogólnym, nie zaś w reskrypcie w poszczególnych wypadkach, uprawnia się tym samym również potomstwo, które by było już zrodzone lub poczęte z osób dyspensowanych, z wyjątkiem potomstwa cudzołożnego i świętokradczego.

Kan. 1052. — Dyspensacja udzielona od przeszkody pokrewieństwa w jakimś stopniu lub powinowactwa jest ważna, chociażby w prośbie bądź reskrypcie powstał błąd co do stopnia, byleby istniejący rzeczywiste stopień był dalszy; również chociażby zatajono inną przeszkodę tego samego rodzaju w stopniu równym lub dalszym.

Kan. 1053. — Uzyskana od Stolicy Ap. dyspensacja od małżeństwa zawartego a niedopełnionego, albo zezwolenie na zawarcie nowego małżeństwa z powodu domniemanej śmierci małżonka zawierają zawsze, jeżeli zachodzi potrzeba, dyspensację od przeszkody powstałej z cudzołóstwa łącznie z obietnicą lub usiłowaniem zawarcia małżeństwa, nie jednak od przeszkody, o której w kan. 1075, nn. 2, 3.

Kan. 1054. — Dyspensacja udzielonej od przeszkody rzędu niższego nie unieważnia żadna wada obrepcji bądź subrepcji, chociażby fałszywa była jedynie przyczyna i to decydująca.

Kan. 1055. — Wykonawcą dyspensacji od przeszkód publicznych zleconych ordynariuszowi jest ordynariusz, który wydawał pismo informacyjne lub przesyłał prośbę do Stolicy Apostolskiej, chociażby narzeczeni w międzyczasie porzucili stałe lub czasowe zamieszkanie w jego diecezji i przenieśli się do innej bez zamiaru powrotu; w tym wypadku jednak należy o tym powiadomić ordynariusza miejsca, gdzie małżeństwo ma być zawarte.

Can. 1056. — Excepta modica aliqua praestatione ex titulo expensarum cancellariae in dispensationibus pro non pauperibus, locorum Ordinarii eorumve officiales, reprobata quavis contraria consuetudine, nequeunt, occasione concessae dispensationis, emolumentum ullum exigere, nisi haec facultas a Sancta Sede expresse eis data fuerit; et si exegerint, tenentur ad restitutionem.

Can. 1057. — Qui ex potestate a Sede Apostolica delegata dispensationem concedunt, in eadem expressam pontificii indulti mentionem faciunt.

CAPUT III

De impediementis impedientibus

Can. 1058. — § 1. Matrimonium impedit votum simplex virginitatis, castitatis perfectae, non nubendi, suscipiendi ordines sacros et amplectendi statum religiosum.

§ 2. Nullum votum simplex irritat matrimonium, nisi irritatio speciali Sedis Apostolicae praescripto pro aliquibus statuta fuerit.

Can. 1059. — In iis regionibus ubi lege civili legalis cognatio, ex adoptione orta, nuptias reddit illicitas, iure quoque canonico matrimonium illicitum est.

Can. 1060. — Severissime Ecclesia ubique prohibet ne matrimonium ineatur inter duas personas baptizatas, quarum altera sit catholica, altera vero sectae hereticae seu schismaticae adscriptae; quod si adsit perversionis periculum coniugis catholici et prolis coniugium ipsa etiam lege divina vetatur.

Kan. 1056. — Wbrew wszelkim przeciwnym zwyczajom, miejscowemu ordynariuszowi, ani jego urzadzownikom, z wyjatkiem niewielkiej oplaty na wydatki kancelaryjne pobierane od osob, ktore nie sa biedne, nie wolno wymagać zadnej zapłaty z okazji udzielonej dyspensy, chyba że Stolica Ap. wyraźnie na to zezwoliła, gdyby zaś wymagali, obowiazani sa do restytucji.

Kan. 1057. — Ci, którzy udzielają dyspensy na mocy delegowanej władzy przez Stolicę Apostolską, powinni w niej powołać się wyraźnie na apostolski indult.

ROZDZIAŁ III

O przeszkodach wzbraniających

Kan. 1058. — § 1. Zabrania małżeństwa prosty ślub dziewictwa, doskonałej czystości, bezżeństwa, przyjęcia wyższych święceń i wstąpienia do zakonu.

§ 2. Żaden ślub prosty nie unieważnia małżeństwa, chyba że dla kogoś unieważnienie zostało ustalone specjalnym aktem Stolicy Ap.

Kan. 1059. — W tych krajach, gdzie pokrewieństwo prawne, powstałe z adopcji, na mocy prawa cywilnego sprawia, że małżeństwo nie jest dozwolone, również na mocy prawa kanonicznego małżeństwo jest niedozwolone.

Kan. 1060. — Jak najsurowiej Kościół zabrania wszędzie, żeby nie zawierały małżeństwa dwie osoby ochrzczone, z których jedna jest katolikiem, druga natomiast przynależy do sekty heretyckiej lub schizmatycznej; gdyby istniało niebezpieczeństwo duchowe dla strony katolickiej i potomstwa, małżeństwo jest nadto zakazane przez prawo Boże.

Can. 1061. — § 1. *Ecclesia super impedimento mixtae religionis non dispensat, nisi:*

1° *Urgeant iustae ac graves causae;*

2° *Cautionem praestiterit coniux acatholicus de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo, et uterque coniux de universa prole catholicae tantum baptizanda et educanda;*

3° *Moralis habeatur certitudo de cautionem implemento.*

§ 2. *Cautiones regulariter in scriptis exigantur.*

Can. 1062. — *Coniux catholicus obligatione tenetur conversionem coniugis acatholici prudenter curandi.*

Can. 1063. — § 1. *Etsi ab Ecclesia obtenta sit dispensatio super impedimento mixtae religionis, coniuges nequeunt, vel ante vel post matrimonium coram Ecclesia inuito, adire quoque, sive per se sive per procuratorem, ministrum acatholicum uti sacris addictum, ad matrimoniale consensum praestandum vel renovandum.*

§ 2. *Si parochus certe noverit sponso hanc legem violaturos esse vel iam violasse, eorum matrimonio ne assistat, nisi ex gravissimis causis, remoto scandalo et consulto prius Ordinario,*

§ 3. *Non improbatum tamen quod, lege civili iubente, coniuges se sistant etiam coram ministro acatholico, officialis civilis tantum munere fungente, idque ad actum civilem dumtaxat explendum, effectuum civilium gratia.*

Can. 1064. — *Ordinarii aliique animarum pastores:*

1° *Fideles a mixtis nuptiis, quantum possunt, absterreant;*

2° *Si eas impedire non valeant, omni studio curent ne contra Dei et Ecclesiae leges contrahantur;*

Kan. 1061. — § 1. *Od przeszkody odmiennego wyznania Kościół nie udziela dyspensy, chyba że:*

1° *Nagłą słuszną i ważną przyczyną;*

2° *Małżonek akatolicki złoży rękojmię usunięcia od współmałżonka katolickiego niebezpieczeństwa duchowego, a obie strony — że ochrzczą i wychowają potomstwo tylko po katolicku;*

3° *Istnieje moralna pewność o dotrzymaniu rękojmi.*

§ 2. *Z reguły należy domagać się rękojmi na piśmie.*

Kan. 1062. — *Małżonek katolicki obowiązany jest starać się roztropnie o nawrócenie małżonka akatolickiego.*

Kan. 1063. — § 1. *Chociażby uzyskana była kościelna dyspensa od przeszkody odmiennego wyznania, strony nie mogą, przed bądź po zawarciu małżeństwa kościelnego, udać się również, osobiście bądź przez pełnomocnika, do ministra akatolickiego jako przedstawiciela religii, w celu wyrażenia czy ponowienia zgody.*

§ 2. *Gdyby proboszcz wiedział na pewno, że narzeczeni mają zamiar bądź już pogwałcili niniejsze prawo, nie wolno mu asystować przy małżeństwie, chyba że dla bardzo ważnych przyczyn i po uprzednim porozumieniu się z ordynariuszem.*

§ 3. *Nie można jednak nie uznać, gdy z mocy prawa świeckiego w celu nadania małżeństwu skutków cywilnych, małżonkowie stają przed ministrem akatolickim występującym w charakterze urzędnika stanu cywilnego, żeby podpisać wyłączny akt cywilny.*

Kan. 1064. — *Ordynariusze oraz inni duszpasterze:*

1° *Powinni, o ile to możliwe, powściągać wiernych od małżeństw mieszanych;*

2° *Jeżeli nie mogą im przeszkodzić, powinni starać się usilnie, żeby nie zawierali wbrew prawu Bożemu i kościelnemu;*

3° Mixtis nuptiis celebratis sive in proprio sive in alieno territorio, sedulo invigilent ut coniuges promissiones factas fideliter impleant;

4° Assistentes matrimonio servent praescriptum can. 1102.

Can. 1065. — § 1. Absterreantur quoque fideles a matrimonio contrahendo cum iis qui notrie aut catholicam fidem abiecerunt, etsi ad sectam acatholicam non transierint, aut societatibus ab Ecclesia damnatis adscripti sunt.

§ 2. Parochus praedictis nuptiis ne assistat, nisi consulto Ordinario, qui inspectis omnibus rei adiunctis, ei permittere poterit ut matrimonio intersit, dummodo urgeat gravis causa et pro suo prudenti arbitrio Ordinarius iudicet satis cautum esse catholicae educationi universae prolis et remoti periculi perversionis alterius coniugis.

Can. 1066. — Si publicus peccator aut censura notrie innodatus prius ad sacramentalem confessionem accedere aut cum Ecclesia reconciliari recusaverit, parochus eius matrimonio ne assistat, nisi gravis urgeat causa, de qua, si fieri possit, consulat Ordinarium.

CAPUT IV

De impedimentis dirementibus

Can. 1067. — § 1. Vir ante decimum sextum aetatis annum completum, mulier ante decimum quartum item completum, matrimonium validum inire non possunt.

§ 2. Licet matrimonium post praedictam aetatem contractum validum sit,

3° Po zawarciu małżeństw mieszanych na swoim lub obcym terytorium, powinni uważnie czuwać, żeby małżonkowie wywiązywali się wiernie ze złożonych obietnic;

4° Asystujący przy zawarciu małżeństwa, mają wiernie zachować przepis kan. 1102.

Kan. 1065. — § 1. Wierni powinni również powstrzymywać się od zawierania małżeństw z osobami, które jawnie odstąpiły od wiary, chociażby nie przystąpiły do sekty akatolickiej, albo zapisały się do stowarzyszeń potępionych przez Kościół.

§ 2. Proboszczowi nie wolno asystować przy wspomnianych małżeństwach bez odniesienia się do ordynariusza, który, wzięwszy pod uwagę wszystkie okoliczności, może zezwolić na asystowanie, byleby istniała ważna przyczyna i w swoim roztropnym mniemaniu uznał, iż wystarczająco zabezpieczono katolickie wychowanie całego potomstwa oraz odwrócono niebezpieczeństwo duchowej szkody dla strony katolickiej.

Kan. 1066. — Gdyby publiczny grzesznik albo zostający jawnie w cenzurach nie chciał pierwej przystąpić do sakramentalnej spowiedzi albo pojednać się z Kościołem, proboszcz nie może asystować przy jego małżeństwie, chyba że nagli ważna przyczyna, o której, gdy to możliwe, powiadomi ordynariusza.

ROZDZIAŁ IV

O przeszkodach zrywających

Kan. 1067. — § 1. Mężczyzna przed szesnastym rokiem życia skończonym, kobieta przed czternastym również skończonym nie mogą zawrzeć ważnego małżeństwa.

§ 2. Chociaż małżeństwo po upływie powyższego wieku zawarte jest ważne.

curent tamen animarum pastores ab eo advertere iuvenes ante aetatem, qua secundum regionis receptos mores, matrimonium inri solet.

Can. 1068. — § 1. Impotentia antecedens et perpetua, sive ex parte viri, sive parte mulieris, sive alteri cognita sive non sive absoluta sive relativa, matrimonium ipso naturae iure dirimit.

§ 2. Si impedimentum impotentiae dubium sit, sive dubio iuris sive dubio facti, matrimonium non est impediendum.

§ 3. Sterilitas matrimonium nec dirimit nec impedit.

Can. 1069. — § 1. Invalide matrimonium attentat qui vinculo tenetur prioris matrimonii, quanquam non consummati, salvo privilegio fidei.

§ 2. Quamvis prius matrimonium sit irritum aut solutum qualibet ex causa, non ideo licet aliud contrahere, antequam de prioris nullitate aut solutione legitime et certo constiterit.

Can. 1070. — § 1. Nullum est matrimonium contractum a persona non baptizata cum persona baptizata in Ecclesia catholica vel ab eadem ex haeresi aut schismate conversa.

§ 2. Si pars tempore contracti matrimonii tanquam baptizata communiter habebatur aut eius baptismus erat dubius, standum est, ad normam can. 1014, pro valore matrimonii, donec certo probetur alteram partem baptizatam esse, alteram vero non baptizatam.

Can. 1071. — Quae de mixtis nuptiis in canonibus 1060—1064 praescripta

duszpasterze jednak powinni czuwać, żeby młodzież od niego odwodzić przed wiekiem, w którym, według przyjętych miejscowych zwyczajów, zwykło się zawierać małżeństwo.

Kan. 1068. — § 1. Niemoc płciowa poprzedzająca i trwała, czy to ze strony mężczyzny czy kobiety, znana stronie drugiej lub nie, bezwzględna czy względna, zrywa małżeństwo z samego prawa natury.

§ 2. Jeżeli przeszkoda niemocy płciowej jest wątpliwa, wątpliwością prawną bądź faktyczną, małżeństwa nie należy zabraniać.

§ 3. Niepłodność ani nie zrywa małżeństwa, ani go nie zabrania.

Kan. 1069. — § 1. Nie naruszając przywileju wiary, nieważnie usułuje zawrzcć małżeństwo, kto związany jest węzłem pierwszego małżeństwa, chociażby niedopełnionego.

§ 2. Chociażby pierwsze małżeństwo było nieważne albo z jakiegokolwiek przyczyny rozwiązane, nie wolno na tej podstawie zawierać innego dopóki nieważności lub rozwiązania pierwszego małżeństwa nie stwierdzono na pewno na drodze sądowej.

Kan. 1070. — § 1. Nieważne jest małżeństwo między osobą nieochrzczoneą a ochrzczoneą w Kościele Katolickim albo nawróconą do niego z herezji lub schizmy.

§ 2. Gdy strona w czasie zawierania małżeństwa uchodziła powszechnie jako ochrzczonea, albo chrzest jej był wątpliwy, należy stosownie do kan. 1014, oświadczyć się za ważnością małżeństwa, dopóki nie udowodni się na pewno, że jedna ze stron jest ochrzczonea, a druga — nie.

Kan. 1071. — Co nakazano o małżeństwach mieszanych w kan. 1060—1064,

sunt, applicari quoque debent matrimoniis quibus obstat impedimentum disparitatis cultus.

Can. 1072. — Invalide matrimonium attentant clerici in sacris ordinibus constituti.

Can. 1073. — Item invalide matrimonium attentant religiosi qui vota sollemnia, professi sint, aut vota simplicia quibus ex speciali Sede Apostolicae prae-scripto vis addita sit nuptias irritanda.

Can. 1074. — § 1. Inter virum raptorem et mulierem, intuitu matrimonii raptam; quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum potest consistere matrimonium.

§ 2. Quod si rapta, a raptoře separata et in loco tuto ac libero constituta, illum in virum habere consenserit, impedimentum cessat.

§ 3. Quod ad matrimonii nullitatem attinet, raptui par habetur violenta retentio mulieris, cum nempe vir mulierem in loco ubi ea commoratur vel ad quem libere accessit, violenter intuitu matrimonii detinet.

Can. 1075. — Valide contrahere nequeunt matrimonium:

1° Qui, perdurante eodem legitimo matrimonio, adulterium inter se consummarunt et fidem sibi mutuo dederunt de matrimonio ineundo vel ipsum matrimonium, etiam per civilem tantum actum, attentarunt;

2° Qui, perdurante pariter eodem legitimo matrimonio, adulterium inter se consummarunt eorumque alter coniugium patravit;

3° Qui mutua opera physica vel morali, etiam sine adulterio, mortem coniugi intulerunt.

musi także stosować się do małżeństw, którym na przeszkodzie stoi różność wiary.

Kan. 1072. — Nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo duchowni wyższych święceń.

Kan. 1073. — Nieważnie także usiłują zawrzeć małżeństwo zakonnicy, którzy złożyli uroczyste śluby, albo śluby proste, do których, na mocy specjalnego zarządzenia Stolicy Apostolskiej przywiązana jest klauzula unieważniająca małżeństwo.

Kan. 1074. — § 1. Między mężczyzną uprowadzającym a kobietą uprowadzoną w celach małżeńskich, jak długo pozostaje ona w mocy uprowadzającego.

§ 2. Gdyby uprowadzona, rozłączona z uprowadzającym i umieszczona w miejscu bezpiecznym, zgodziła się wyjść za niego, przeszkoda ustaje.

§ 3. Co się tyczy nieważności małżeństwa, z uprowadzeniem stawia się na równi zatrzymanie kobiety przemocą, gdy mianowicie mężczyzna przemocą zatrzymuje kobietę w miejscu, gdzie ona mieszka, albo do którego przybyła dobrowolnie.

Kan. 1075. — Nie mogą ważne zawierać małżeństwa:

1° Ci, co podczas trwania tego samego prawnego małżeństwa wypełnili między sobą cudzołóstwo i przyrzekli sobie wzajemnie zawarcie małżeństwa, albo usiłowali je zawrzeć, chociażby tylko przez akt cywilny;

2° Ci, co również podczas trwania tego samego prawnego małżeństwa popełnili między sobą cudzołóstwo i jedno z nich dokonało małżonkobójstwa;

3° Ci, co działaniem fizycznym lub moralnym, nawet bez cudzołóstwa, doprowadzili małżonka do utraty życia.

Can. 1076. — § 1. In linea recta consanguinitatis matrimonium irritum est inter omnes ascendentes et descendentes tum legitimos tum naturales.

§ 2. In linea collateralis irritum est usque ad tertium gradum inclusive, ita tamen ut matrimonii impedimentum toties tantum multiplicetur quoties communis stipes multiplicatur.

§ 3. Nunquam matrimonium permittatur, si quod subsit dubium num partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae collateralis.

Can. 1077. — § 1. Affinitas in linea recta dirimit matrimonium in quolibet gradu; in linea collateralis usque ad secundum gradum inclusive.

§ 2. Affinitatis impedimentum multiplicatur:

1° Quoties multiplicatur impedimentum consanguinitatis a quo procedit;

2° Iterato successive matrimonio cum consanguineo coniugis defuncti.

Can. 1078. — Impedimentum publicae honestatis oritur ex matrimonio invalide, sive consummato sive non et ex publico vel notorio concubinato; et nuptias dirimit in primo et secundo gradu lineae rectae inter virum et consanguineas mulieris, ac vice versa.

Can. 1079. — Ea tantum spiritualis cognitio matrimonium irritat, de qua in can. 768.

Can. 1080. — Qui lege civili inhabiles ad nuptias inter se ineundas habentur ob cognationem legalem ex adoptione ortam, nequeunt vi iuris canonici matrimonium inter se valide contrahere.

Kan. 1076. — § 1. W prostej linii pokrewieństwa małżeństwo jest nieważne między wszystkimi wstępnymi i zstępnymi, prawnymi jak i naturalnymi.

§ 2. W linii bocznej jest nieważne aż do trzeciego stopnia włącznie, tak jednak, że uwielokrotnia się przeszkoda tyle tylko razy, ile uwielokrotnia się pień wspólny.

§ 3. Nigdy nie zezwala się na małżeństwo, gdyby istniała jakaś wątpliwość, czy strony są spokrewnione w jakimś stopniu linii prostej albo w pierwszym stopniu linii bocznej.

Kan. 1077. — § 1. Powinowactwo w linii prostej zrywa małżeństwo w jakimkolwiek stopniu; w linii bocznej — aż do drugiego stopnia włącznie.

§ 2. Powinowactwo staje się wielokrotne:

1° Ilekroć uwielokrotnia się przeszkoda pokrewieństwa, od której powinowactwo pochodzi;

2° Przez kolejne ponowienia małżeństwa z krewnym zmarłego współmałżonka.

Kan. 1078. — Przeszkoda przyzwoitości publicznej powstaje z małżeństwa nieważnego, dopełnionego lub nie, oraz z publicznego lub notorycznego konkubinatu; unieważnia małżeństwo w pierwszym i drugim stopniu linii prostej między mężczyzną i krewnymi kobiety i odwrotnie.

Kan. 1079. — Tylko to pokrewieństwo duchowe unieważnia małżeństwo, o którym mowa w kan. 768.

Kan. 1080. — Ci, co na mocy prawa cywilnego niezdatni są do zawarcia między sobą małżeństwa na skutek pokrewieństwa prawnego powstałego z adopcji, nie mogą między sobą zawrzeć ważnego małżeństwa na mocy prawa kanonicznego.

CAPUT V

De consensu matrimonial.

Can. 1081. — § 1. Matrimonium facit partium consensus inter personas iure habiles legitime manifestatus; qui nulla humana potestate suppleri valet.

§ 2. Consensus matrimonialis est actus voluntatis quo atraque pars tradit et acceptat ius in corpus, perpetuum et ex.usivum, in ordine ad actus per se aptos ad prolis generationem.

Can. 1082. — § 1. Ut matrimonialis consensus haberi possit, necesse est ut contrahentes saltem non ignorent matrimonium esse societatem permanentem inter virum et mulierem ad filios procreandos.

§ 2. Haec ignorantia post pubertatem non praesumitur.

Can. 1083. — § 1. Error circa personam invalidum reddit matrimonium.

§ 2. Error circa qualitatem personae, etsi det causam contractui, matrimonium irritat tantum:

1° Si error qualitatis redundet in errorem personae;

2° Si persona libera matrimonium contrahat cum persona quam liberam putat, cum contra sit serva, servitute proprie dicta.

Can. 1084. — Simplex error circa matrimonii unitatem, vel indissolubilitatem aut sacramentalem dignitatem, etsi det causam contractui, non vitiat consensum matrimonialem.

Can. 1085. — Scientia aut opinio nullitatis matrimonii consensum matrimonialem necessario non excludit.

ROZDZIAŁ V

O zgodzie na małżeństwo

Kan. 1081. — § 1. Małżeństwo powstaje przez zgodę stron, wyrażoną prawnie między osobami, które na mocy prawa są zdolne do niej; nie może ona być uzupełniona żadną władzą ludzką.

§ 2. Zgoda na małżeństwo jest aktem woli, przez który każda ze stron przekazuje i przyjmuje prawo do siebie, wyłączne i na zawsze, skierowane do czynności zdalnych z siebie do wydania na świat potomstwa.

Kan. 1082. — § 1. Żeby zgoda na małżeństwo mogła powstać, konieczną jest rzeczą, iżby strony przynajmniej wiedziały, że małżeństwo jest trwałym związkiem między mężczyzną i kobietą, zawartym w celu krzewienia potomstwa.

§ 2. Takiej niewiadomości nie przypuszcza się po dojściu do dojrzałości.

Kan. 1083. — § 1. Błąd co do osoby powoduje nieważność małżeństwa.

§ 2. Błąd co do przymiotu osoby chociażby stał się przyczyną umowy, powoduje nieważność małżeństwa tylko wtedy:

1° Gdy błąd co do przymiotu staje się błędem co do osoby;

2° Gdy osoba wolna zawiera małżeństwo z osobą, którą uważa za wolną, podczas gdy jest ona niewolnikiem w ścisłym tego słowa znaczeniu.

Kan. 1084. — Zwykły błąd co do jedności, nierozzerwalności bądź sakramentalnej godności małżeństwa, chociażby stał się przyczyną umowy, nie niweczy zgody na małżeństwo.

Kan. 1085. — Świadomość albo mniemanie o nieważności małżeństwa niekoniecznie usuwa zgodę na małżeństwo.

Can. 1086. — § 1. Internus animi consensus semper praesumitur conformis verbis vel signis in celebrando matrimonio adhibitis.

§ 2. At si alterutra vel utraque pars positivo voluntatis actu excludat matrimonium ipsum, aut omne ius ad conjugalem actum, vel essentialem aliquam matrimonii proprietatem, invalide contrahit.

Can. 1087. — § 1. Invalidum quoque est matrimonium in initio ob vim vel metum gravem ab extrinseco et iniuste incussum. a quo ut quis se liberet, eligere cogatur matrimonium.

§ 2. Nullus alius metus, etiamsi det causam contractui matrimonii nullitatem secumfert.

Can. 1088. — § 1. Ad matrimonium valide contrahendum necesse est ut contrahentes sint praesentes sive per se ipsi sive per procuratorem.

§ 2. Sponsi matrimonialem consensum exprimant verbis; nec aequipollentia signa adhibere ipsis licet, si loqui possit.

Can. 1089. § 1. Firmis dioecesanis statutis desuper additis, ut matrimonium per procuratorem valide inestur, requiritur mandatum speciale ad contrahendum cum certa persona, subscriptum a mandante et vel a parochi aut Ordinario loci in quo mandatum fit, vel a sacerdote ab alterutro delegato, vel a duobus saltem testibus.

§ 2. Si mandas scribere nesciat, id in ipso mandato adnotetur et alius testis addatur qui scripturam ipse quoque subsignet; secus mandatum irritum est.

Kan. 1086. — § 1. Przypuszcza się zawsze, że wewnętrzna zgoda duszy odpowiada słowom lub znakom wyrażonym przy zawieraniu małżeństwa.

§ 2. Jeżeli jednak jedna ze stron lub obie pozytywnym aktem woli wyłączają samo małżeństwo, albo wszelkie prawo do małżeńskiego pożycia, albo jakąś istotną właściwość małżeństwa, zawierają małżeństwo nieważne.

Kan. 1087. — § 1. Nieważne jest również małżeństwo zawarte z przymusu lub pod wpływem ciężkiej, zewnętrznej i niesprawiedliwie wywołanej bojaźni, od której, żeby się uwolnić, zmuszony jest ktoś wybrać małżeństwo.

§ 2. Żadna inna bojaźń, chociażby stała się przyczyną umowy, nie powoduje nieważności.

Kan. 1088. — § 1. Do zawarcia ważnego małżeństwa potrzeba, żeby małżonkowie byli obecni, osobiście lub przez pełnomocnika.

§ 2. Zgodę na małżeństwo wyrażają naczestnie słowami; nie wolno im używać równoznacznych znaków, gdy mogą mówić.

Kan. 1089. — § 1. Nie naruszając ponadto statutów diecezjalnych, do ważności małżeństwa zawartego przez pełnomocnika, wymaga się specjalnego pełnomocnictwa do zawarcia związku z określoną osobą, podpisanego przez mocodawcę i albo przez proboszcza lub ordynariusza miejsca, gdzie wystawia się pełnomocnictwo, albo przez kapłana przez jednego z nich delegowanego, albo przynajmniej przez dwóch świadków.

§ 2. Gdy mocodawca pisać nie umie, trzeba to zaznaczyć w samym pełnomocnictwie i dodać innego jeszcze świadka, który by pismo podpisał; inaczej pełnomocnictwo jest nieważne.

§ 3. Si, antequam procurator nomine mandantis contraxerit, hic mandatum revocaverit aut in amentiam inciderit, invalidum est matrimonium, licet sive procurator sive alia pars contrahens haec ignoraverint.

§ 4. Ut matrimonium validum sit, procurator debet munere suo per se ipse fungi.

Can. 1090. — Matrimonium per interpretem quoque contrahi potest.

Can. 1091. — Matrimonio per procuratorem vel per interpretem contrahendo parochus ne assistat, nisi adsit iusta causa et de authenticitate mandati vel de interpretis fide dubitari nullo modo liceat, habita, si tempus suppetat, Ordinarii licentia.

Can. 1092. — *Conditio semel apposita et non revocata;*

1° Si sit de futuro necessaria vel impossibilis vel turpis, sed non contra matrimonii substantiam, pro non adiecta habeatur;

2° Si de futuro contra matrimonii substantiam, illud reddit invalidum;

3° Si de futuro licita, valorem matrimonii suspendit;

4° Si de praeterito vel de praesenti matrimonium erit validum vel non, prout id quod conditioni subest, existit vel non.

Can. 1093. — Etsi matrimonium invalide ratione impedimenti initum fuerit, consensus praestitus praesumitur perseverare, donec de eius revocatione constiterit.

§ 3. Jeżeli mocodawca odwołał pełnomocnictwo zanim pełnomocnik w jego imieniu zawarł małżeństwo, albo zapadł na chorobę umysłową, małżeństwo jest nieważne, chociażby pełnomocnik lub druga ze stron zawierających o tym nie wiedzieli.

§ 4. Do ważności wymaga się, żeby pełnomocnik wykonał polecenie osobiście.

Kan. 1090. — Małżeństwo może być zawarte także przez tłumacza.

Kan. 1091. — Nie wolno proboszczowi asystować przy zawieraniu małżeństwa przez pełnomocnika lub przez tłumacza, jeżeli nie ma słusznej przyczyny, nie ma najmniejszej wątpliwości co do autentyczności pełnomocnictwa lub wiarygodności tłumacza oraz, gdy czas pozwala, bez zezwolenia ordynariusza.

Kan. 1092. — Warunek raz postanowiony i nieodwołany:

1° Gdyby odnosił się do przyszłości i był konieczny lub niemożliwy czy niegodziwy, ale nie przeciw istocie małżeństwa, należy uważać jako niepostawiony;

2° Gdyby odnosił się do przyszłości, a był przeciw istocie małżeństwa, powoduje jego nieważność;

3° Gdyby odnosił się do przyszłości, a był godziwy, ważność małżeństwa zawieszają;

4° Gdyby odnosił się do przeszłości lub teraźniejszości, małżeństwo będzie ważne lub nie, o ile to, co podpada pod warunek, istnieje lub nie.

Kan. 1093. — Chociażby małżeństwo było zawarte nieważnie ze względu na przeszkodę, przypuszcza się, że wyrażona zgoda trwa, dopóki o jej odwołaniu nie będzie wiadomo.

CAPUT VI

De forma celebrationis matrimonii

Can. 1094. — Ea tantum matrimonia valida sunt quae contrahuntur coram parochi, vel loci Ordinario, vel sacerdote ab alterutro delegato et duobus saltem testibus, secundum tamen regulas expressas in canonibus qui sequuntur, et salvis exceptionibus de quibus in can. 1098, 1099.

Can. 1095. — § 1. Parochus et loci Ordinarius valide matrimonio assistunt:

1° A die tantummodo adaptae canonicae possessionis beneficii ad normam can. 334, § 3, 1444, § 1, vel in initio officii, nisi per sententiam fuerint excommunicati vel interdicti vel suspensi ab officio aut tales declarati:

2° Intra fines dumtaxat sui territorii; in quo matrimoniis nedum suorum subditorum, sed etiam non subditorum valide assistunt;

3° Dummodo neque vi neque metu gravi contracti requirant excipiant contractentium consensum;

§ 2. Parochus et loci Ordinarius qui matrimonio possunt valide assistere, possunt quoque alii sacerdoti licentiam dare ut intra fines sui territorii matrimonio assistat.

Can. 1096. — § 1. Licentia assistendi matrimonio concessa ad normam can. 1095, § 2, dari expresse debet sacerdoti determinato ad matrimonium determinatum, exclusis quibuslibet delegationibus generalibus, nisi agatur de vicariis cooperantibus pro parocia cui addicti sunt; secus irrita est.

ROZDZIAŁ VI

O formie zawarcia małżeństwa

Kan. 1094. — Te tylko małżeństwa są ważne, które zawiera się w obecności proboszcza lub miejscowego ordynariusza, albo kapłana przez jednego z nich delegowanego i przynajmniej dwóch świadków, według zasad jednak wyrażonych w kanonach następnych oraz nie naruszając wyjątków, o których w kan. 1098 i 1099.

Kan. 1095. — § 1. Proboszcz i miejscowy Ordynariusz asystują przy małżeństwie ważne:

1° Dopiero od dnia objęcia w kanoniczne posiadanie beneficjum, stosownie do kan. 334 § 3, 1444 § 1, albo rozpoczęcia urzędu, chyba że wyrokiem sądowym zostali ekskomunikowani, obłożeni interdyktem lub suspendowani od urzędu, albo za takich ogłoszeni;

2° Tylko w obrębie granic swojego terytorium, gdzie ważne asystują przy małżeństwach nie tylko swoich podwładnych, ale także i obcych;

3° Byleby pytali i przyjmowali zgodę pobierających się osób nie pod przymusem i nie pod wpływem ciężkiej bojaźni.

§ 2. Proboszcz i miejscowy ordynariusz, którzy mogą ważne asystować przy małżeństwie, mogą także udzielić zezwolenia innemu kapłanowi, żeby w granicach ich terytorium asystował przy małżeństwie.

Kan. 1096. — § 1. Upoważnienie do asystowania przy małżeństwie udzielone stosownie do kan. 1095 § 2, musi być dane wyraźnie, kapłanowi określonemu, do określonego małżeństwa, z wyłączeniem jakichkolwiek delegacji ogólnych, chyba że mowa o wikariuszach współpracownikach parafii, do której są przydzieleni; w przeciwnym razie jest nieważne.

§ 2. Parochus vel loci Ordinarius licentiam non concedat, nisi expletis omnibus quae ius constituit pro libertate status comprobanda.

Can. 1097. — § 1. Parochus autem vel loci Ordinarius matrimonio licite assistunt:

1° Constito sibi legitime de libero statu contrahentium ad normam iuris;

2° Constito insuper de domicilio vel quasi-domicilio vel menstrua commoratione aut, si de vago agatur, actuali commoratione alterutrius contrahentis in loco matrimonii;

3° Habita, si condiciones deficiant de quibus n. 2, licentia parochi vel Ordinarii domicilii vel quasi-domicilii aut menstruae commorationis alterutrius contrahentibus, nisi vel de vagis actu itinerantibus res sit, qui nullibi commorationibus sedent habent, vel gravis necessitas intercedat quae a licentia petenda excuset.

§ 2. In quolibet casu pro regula habeatur ut matrimonium coram sponsae parochi celebretur, nisi iusta causa excuset; matrimonia autem catholicorum mixti ritus, nisi aliud particulari iure cautum sit, in ritu viri et coram ejusdem parochi sunt celebranda.

§ 3. Parochus qui sine licentia iure requisita matrimonio assistit, emolumenta stolae non facit sua eaque proprio contrahentium parochi remittat.

§ 2. Proboszczowi ani miejscowemu ordynariuszowi nie wolno udzielać upoważnienia, dopóki nie wykonano wszystkiego, czego wymaga prawo do stwierdzenia wolnego stanu.

Kan. 1097. — § 1. Proboszcz natomiast lub miejscowy ordynariusz asystują przy zawieraniu małżeństwa godziwie:

1° Upewniwszy się w sposób właściwy o wolnym stanie, stosownie do prawa, osób, które się pobierają;

2° Upewniwszy się nadto o stałym lub czasowym miejscu zamieszkania, względnie o miesięcznym pobycie, albo, gdyby chodziło o tułacza, o aktualnym pobycie jednej ze stron w miejscu zawarcia małżeństwa.

3° W braku warunków, o których mowa w 2°, po uzyskaniu zezwolenia proboszcza lub ordynariusza stałego lub czasowego zamieszkania albo miesięcznego pobytu jednej z pobierających się osób, chyba że chodzi o tułaczy podróżujących, którzy nie mają miejsca pobytu, albo zachodzi wielka konieczność, która zwalnia od obowiązku prośby o zezwolenie.

§ 2. W każdym wypadku należy jako regułę uważać, że małżeństwo zawiera się w obecności proboszcza narzeczonej, chyba że zwalnia od tego usprawiedliwiona przyczyna; małżeństwa natomiast katolików mieszanego obrządku, jeżeli prawo partykularne nie postanawia inaczej, powinny być zawierane w obrządku mężczyzny i w obecności jego proboszcza.

§ 3. Proboszcz, który bez zezwolenia wymaganego przez prawo asystuje przy zawarciu małżeństwa, dochodów stuly nie może pobrać dla siebie, lecz powinien je przekazać właściwemu dla nowożeńców proboszczowi.

Can. 1098. — Si haberi vel adiri nequeat sine gravi incommodo parochus vel Ordinarius vel sacerdos delegatus qui matrimonio assistant ad normam canonum 1095, 1096.

1° In mortis periculo validum et licitum est matrimonium contractum coram solis testibus; et etiam extra mortis periculum, dummodo prudenter praevideatur eam rerum conditionem esse per mensem duraturam;

2° In utroque casu, si praesto sit alius sacerdos qui adesse possit, vocari et, cum testibus, matrimonio assistere debet, salva coniugii validitate coram solis testibus.

Can. 1099. — § 1. Ad statutam superiorum formam servandam tenentur:

1° Omnes in catholica Ecclesia baptizati et ad eam ex haeresi aut schismate conversi, licet sive hi sive illi ab eadem postea defecerint, quoties inter se matrimonium ineunt;

2° Lidem, de quibus supra, si cum a Catholicis sive baptizatis sive non baptizatis etiam post obtentam dispensationem ab impedimento mixtae religionis vel disparitatis cultus matrimonium contrahant;

3° Orientales, si cum latinis contrahant hac forma adstrictis.

§ 2. Firmo autem praescripto § 1, n. 1, a Catholicis sive baptizatis sive non baptizatis, si inter se contrahant, nullibi tenentur ad catholicam matrimonii formam servandam.

Can. 1100. — Extra casum necessitatis, in matrimonii celebratione servantur ritus in libris ritualibus ab Ecclesia probati praescripti aut laudabilibus consuetudinibus recepti.

Kan. 1098. — Gdyby nie było proboszcza, ordynariusza lub kapłana delegowanego, albo nie można było udać się do nich bez wielkich trudności, żeby asystowali przy zawieraniu małżeństwa stosownie do kan. 1095 i 1096:

1° W niebezpieczeństwie śmierci, ważne i godziwe jest małżeństwo zawarte wobec samych świadków; a także poza niebezpieczeństwem śmierci, byleby przewidywało się roztropnie, że taki stan trwać będzie przez miesiąc;

2° W obu wypadkach, gdyby inny kapłan mógł być obecny, powinien być wezwany i razem ze świadkami asystować przy zawieraniu małżeństwa, nie naruszając ważności małżeństwa zawartego w obecności samych świadków.

Kan. 1099. — § 1. Do zachowania powyższej formy są obowiązani:

1° Wszyscy ochrzczeni w Kościele katolickim i nawróceni do niego z herezji lub schizmy, ilekroć między sobą zawierają małżeństwo, chociażby ci albo tamci od Kościoła później odpadli;

2° Ci sami, o których wyżej, jeżeli zawierają małżeństwo z akatolikami, ochrzczeniymi bądź nieochrzczeniymi, nawet za dyspensą od przeszkody odmiennego wyznania lub różnej wiary;

3° Wyznawcy Kościoła Wschodniego, jeżeli zawierają małżeństwo z łacinnikami obowiązani do zachowania tej formy.

§ 2. Nie naruszając jednak przepisu § 1, 1°, akatolicy, ochrzczeni bądź nieochrzczeni, jeżeli pobierają się między sobą, nigdzie nie są obowiązani do zachowania katolickiej formy małżeństwa.

Kan. 1100. — Poza wypadkiem konieczności, należy przy zawieraniu małżeństwa zachować ceremonie zawarte w księgach liturgicznych, zatwierdzonych przez Kościół albo przyjęte przez chwalebne zwyczaje.

Can. 1101. — § 1. Parochus curet ut sponsi benedictionem sollemnem accipiant, quae dari eis potest etiam postquam diu vixerint in matrimonio, sed solum in Missa, servata speciali rubrica et excepto tempore feriato.

§ 2. Sollemnem benedictionem ille tantum sacerdos per se ipse vel per alium dare potest, qui valide et licite matrimonio potest assistere.

Can. 1102. — § 1. In matrimoniis inter partem catholicam et partem acatholicam interrogationes de consensu fieri debent secundum praescriptum can. 1095, § 1, n. 3.

§ 2. Sed omnes sacri ritus prohibentur; quod si ex hac prohibitione graviora mala praevideantur, Ordinarius potest aliquam ex consuetis ecclesiasticis caeremoniis, exclusa semper Missae celebratione, permittere.

Can. 1103. — § 1. Celebrato matrimonio, parochus vel qui eius vices gerit, quamprimum describat in libro matrimoniorum nomina coniugum ac testium, locum et diem celebrati matrimonii atque alia secundum modum in libris ritualibus et a proprio Ordinario praescriptum; idque licet alius sacerdos vel a se vel ab Ordinario delegatus matrimonio adstiterit.

§ 2. Praeterea, ad normam can. 470, § 2, parochus in libro quoque baptizatorum adnotet coniugem tali die in sua parocia matrimonium contraxisse. Quod si coniux alibi baptizatus fuerit, matrimonii parochus notitiam initi contractus ad parochum baptismi sive per se sive per Curiam episcopalem transmittat, ut matrimonium in baptizatorum librum referatur.

Can. 1101. — § 1. Proboszcz powinien troszczyć się o to, żebym małżonkowie otrzymali uroczyste błogosławieństwo które im może być udzielone nawet po długim pożyciu małżeńskim, ale tylko podczas Mszy św. z zachowaniem specjalnych rubryk i z wyjątkiem czasu ferialnego.

§ 2. Ten tylko kapłan może udzielić uroczystego błogosławieństwa, osobiście lub przez innego, który ważnie i godziwie może asystować przy zawieraniu małżeństwa.

Can. 1102. — § 1. W małżeństwach między stroną katolicką i stroną akatolicką pytania o zgodzie muszą się odbywać stosownie do przepisu kan. 1095, § 1, n. 3.

§ 2. Wszystkie jednak święte obrzędy są wzbronione; gdyby wszakże z tego zakazu przewidywało się zło większe, ordynariusz może zezwolić na jakąś z przyjętych ceremonii, z wyłączeniem Mszy św.

Can. 1103. — § 1. Po zawarciu małżeństwa, proboszcz lub jego zastępca powinien jak najprędzej wpisać do księgi małżeństw nazwiska małżonków i świadków, miejsce i dzień zawartego małżeństwa oraz inne dane w sposób przepisany przez księgi liturgiczne i przez własnego ordynariusza i to chociażby przy małżeństwie asystował inny kapłan delegowany przez niego lub ordynariusza.

§ 2. Prócz tego, stosownie do kan. 470 § 2, proboszcz powinien odnotować także w księdze ochrzczonych, że strona w tym dniu zawarła w parafii małżeństwo. Gdyby strona była ochrzczona gdzie indziej, proboszcz parafii, gdzie zawarto małżeństwo, przesłać powinna wiadomość o zawartej umowie do proboszcza, gdzie udzielono chrztu, osobiście bądź przez kurję biskupią, celem wciągnięcia małżeństwa do księgi ochrzczonych.

§ 3. Quoties matrimonium ad normam can. 1098 contrahitur, sacerdos, si eidem adstiterit, secus testes tenentur in solidum cum contrahentibus curare ut initum coniugium in praescriptis libris quamprimum adnotetur.

CAPUT VII

De matrimonio conscientiae

Can. 1104. — Non nisi ex gravissima causa et ab ipso loci Ordinario, excluso Vicario Generali sine speciali mandato, permitti potest ut matrimonium conscientiae in eatur, id est matrimonium celebretur omissis denuntiationibus et secreto, ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 1105. — Permissio celebrationis matrimonii conscientiae secumfert permissionem et gravem obligationem secreti servandi ex parte sacerdotis assistentis, testium, Ordinarii eiusque successorum, et etiam alterius coniugis, altere non conscientiae divulgationi.

Can. 1106. — Huius permissionis obligatio ex parte Ordinarii non extenditur ad casum quo vel aliquod scandalum aut gravis erga matrimonii sanctitatem iniuria ex secreti observantia imminet, vel parentes non curent filios ex tali matrimonio susceptos baptizari aut eos baptizandos curent falsis expressis nominibus, quin interim Ordinarie intra triginta dies notitiam prolis susceptae et baptizatae cum sincera indicatione parentum praebant, vel christianam filiorum educationem negligant.

Can. 1107. — Matrimonium conscientiae non est adnotandum in consueto matrimoniorum ac baptizatorum libro, sed in peculiari libro servando in secreto Curiae archivo de quo in can. 379.

§ 3. Ilekróć małżeństwo jest zawierane zgodnie z kan. 1098, kapłan, gdy był przy zawarciu obecny, w przeciwnym razie świadkowie, obowiązani są solidarnie z małżonkami starać się o to, żeby zawarty związek był jak najprędzej zapisany w nakazanych księgach.

ROZDZIAŁ VII

O małżeństwie tajnym

Can. 1104. — Tylko dla bardzo ważnej i bardzo nagłej przyczyny oraz tylko sam ordynariusz, a nie wikariusz generalny bez specjalnego zlecenia, może pozwolić na zawarcie *małżeństwa tajnego*, to znaczy na zawarcie małżeństwa bez zapowiedzi i tajnie, stosownie do przepisów kanonów, które następują.

Can. 1105. — Zezwolenie na zawarcie małżeństwa tajnego obejmuje przyrzeczenie i ścisły obowiązek dochowania tajemnicy ze strony asystującego kapłana, świadków, ordynariusza i jego następców, a także każdego z małżonków, gdy drugi nie zgadza się na ujawnienie.

Can. 1106. — Obowiązek tego przyrzeczenia ze strony ordynariusza nie rozciąga się na wypadek, gdyby z zachowania tajemnicy groziło jakieś zgorwienie lub ciężka zniewaga świętości małżeństwa, albo rodzice nie starali się o chrzest dzieci w takim małżeństwie zrodzonych, albo przy chrzcie nadali im fałszywe nazwiska, nie podając w ciągu dni trzydziestu do wiadomości ordynariusza o zrodzonym i ochrzczonym potomstwie ze szczerym wskazaniem rodziców, albo zaniedbali oni chrześcijańskiego wychowania dzieci.

Can. 1107. — Małżeństwo tajne nie jest wpisywane do zwykłej księgi zaślubionych i ochrzczonych, lecz do specjalnej księgi, przechowywanej w tajnym archiwum kuralnym, o którym w kan. 379.

CAPUT VIII

De tempore et loco celebrationis matrimonii

Can. 1108. — § 1. Matrimonium quolibet anni tempore contrahi potest.

§ 2. Sollemnis tantum nuptiarum benedictio votatur a prima dominica Adventus usque ad diem Nativitatis Domini inclusive, et a feria IV Cinorum usque ad dominicam Paschatis inclusive.

§ 3. Ordinarii tamen locorum possunt, salvis legibus liturgicis, etiam praedictis temporibus eam permittere ex iusta causa, monitis sponsis ut a nimia pompa abstineant.

Can. 1109. — § 1. Matrimonium inter catholicos celebretur in ecclesia parocchiali; in alia autem ecclesia vel oratorio sive publico, sive semi-publico, non nisi de licentia Ordinarii loci vel parochi celebrari poterit.

§ 2. Matrimonium in aedibus privatis celebrari Ordinarii locorum in extraordinario tantum aliquo casu et accedente semper iusta ac rationabili causa permittere possunt; sed in ecclesiis vel oratoriis sive Seminariis sive religiosarum, Ordinarii it ne permittant, nisi urgente necessitate, ac opportunis adhibitis cautolis.

§ 3. Matrimonia vero inter partem catholicam et partem acatholicam extra ecclesias celebrentur; quod si Ordinarii prudenter iudicet id servari non posse quin graviora oriantur mala, prudenti eius arbitrio committitur hac super re dispensare, firmo tamen praescripto can. 1102, § 2.

ROZDZIAŁ VIII

O czasie i miejscu zawarcia małżeństwa

Kan. 1108. — § 1. Małżeństwo może być zawarte w każdym czasie roku.

§ 2. Zabrania się tylko uroczystego błogosławienia małżeństw od pierwszej niedzieli Adwentu do Narodzenia Pańskiego włącznie i od Środy Popielcowej do Wielkanocy włącznie.

§ 3. Miejscowi jednak ordynariusze, nie naruszając praw liturgicznych, mogą na nie we wskazanych czasach pozwolić dla słusznej przyczyny, upomniawszy nowożeńców, żeby nie urządzali zbytnich druzystości.

Kan. 1109. — § 1. Małżeństwo między katolikami należy zawierać w kościele parafialnym; w innym natomiast kościele lub kaplicy, publicznej bądź półpublicznej, mogłyby być zawarte jedynie za zgodą ordynariusza.

§ 2. Na zawarcie małżeństwa w domach prywatnych zezwolić mogą miejscowi ordynariusze tylko w nadzwyczajnym wypadku i rozumnej przyczynie; w kościołach natomiast lub kaplicach seminaryjskich lub zakonnic, ordynariusze nie mogą zezwalać, chyba że z konieczności i z zachowaniem odpowiednich ostrożności.

§ 3. Małżeństwa między stroną katolicką i akatolicką powinny być zawierane poza kościołem; gdyby jednak ordynariusz roztropnie osądził, że nie można tak postąpić bez sprowadzenia zła większego, zostawia się jego uznaniu udzielenie dyspensy nie naruszając przepisu kan. 1102 § 2.

CAPUT IX

De matrimonii effectibus

Can. 1110. — Ex valido matrimonio nascitur inter coniuges vinculum natura sua perpetuum et exclusivum; matrimonium praeterea christianum coniugibus non penitentibus obicem gratiam fert.

Can. 1111. — Utrique coniugi ab ipse matrimonii initio aequam ius et officium est quod attinet ad actus proprios coniugalibus vitae.

Can. 1112. — Nisi iure speciali alium cautum sit, uxor, circa canonicos effectus, particeps efficitur status mariti.

Can. 1113. — Parentes gravissima obligatione tenentur proles educationem tum religiosam et moralem, tum physicam et civilem pro viribus curandi, et etiam temporaliter eorum bene providendi.

Can. 1114. — Legitimi sunt filii concepti aut nati ex matrimonio valide vel putativo, nisi parentibus ob solemnem professionem religiosam vel susceptum ordinem sacrum prohibitum tempore conceptionis fuerit usus matrimonii antea contracti.

Can. 1115. — § 1. Pater is est quem iustae nuptiae demonstrant, nisi evidentibus argumentis contrarium probetur.

§ 2. Legitimi praesumuntur filii qui nati sunt saltem post sex menses a die celebrati matrimonii, vel intra decem menses a die dissolutae vitae coniugalibus.

ROZDZIAŁ IX

O skutkach zawarcia małżeństwa

Can. 1110. — Z ważnego małżeństwa powstaje między małżonkami węzeł z natury swej trwały i wyłączny; małżeństwo nadto chrześcijańskie udziela łaski nie stawiającym przeszkody małżonkom.

Can. 1111. Obojgu małżonkom przysługuje od samego początku równe prawo i obowiązek co do aktów właściwych małżeńskiemu pożyciu.

Can. 1112. — Jeżeli specjalnym prawem nie zastrzeżono inaczej, żona, co do skutków kanonicznych, staje się uczestniczką stanu męzowskiego.

Can. 1113. — Rodzice obowiązani są jak najbardziej starać się w miarę sił o wychowanie dziecka tak religijne i moralne, jak fizyczne i obywatelskie, a także troszczyć się o ich dobro doczesne.

Can. 1114. — Ślubne są dzieci poczęte lub urodzone z małżeństwa ważnego lub domniemanego, chyba że rodzicom, z powodu uroczystej profesji zakonnej albo przyjętego święcenia wyższego, nie wolno było w chwili poczęcia korzystać z małżeństwa zawartego przedtem

Can. 1115. — § 1. Ojcem jest ten, na kogo wskazuje prawne małżeństwo, chyba że z oczywistych dowodów okaże się inaczej.

§ 2. Uchodzą za ślubne dzieci, które się urodziły przynajmniej po sześciu miesiącach od dnia zawartego małżeństwa, albo w ciągu dziesięciu miesięcy od dnia rozwiązania pożycia małżeńskiego.

Can. 1116. — Per subsequensparentum, matrimonium sive verum sive putativum sive noviter contractum sive convalidatum, etiam non consummatum, legitima efficitur proles, dummodo parentes habiles exstiterint ad matrimonium inter se contrahendum tempore conceptionis, vel praegnationis, vel nativitatis.

Can. 1117. — Filii legitimitati per subsequens matrimonium, ad effectus canonicos quod addinet, in omnibus aequiparantur legitimis, nisi aliud expresse cautum fuerit.

CAPUT X

De separatione coniugum

Art. I. — De dissolutione vinculi

Can. 1118. — Matrimonium validum ratum et consummatum nulla humana potestate nullaque causa, praeterquam morte dissolvi potest.

Can. 1119. — Matrimonium non consummatum inter baptizatos vel inter partem baptizatam et partem, dissolvitur tum ipso iure per sollemnem professionem religiosam, tum per dispensationem a Sede Apostolica ex iusta causa concessam, utraque parte rogante vel alterutra, etsi altera sit invita.

Can. 1120. — § 1. Legitimum inter non baptizatos matrimonium, licet consummatum, solvitur in favorem fidei ex privilegio Paulino.

§ 2. Hoc privilegium non obtinet in matrimonio inter partem baptizatam et partem non baptizatam inito cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus.

Can. 1121. — § 1. Antequam coniux conversus et baptizatus novum matrimo-

Kan. 1116. — Przez małżeństwo rodziców świeżo zawarte, ważne, domniemane, bądź uważnione, chociażby niedopełnione, potomstwo staje się ślubne, byleby rodzice zdolni byli do zawarcia między sobą małżeństwa w czasie poczęcia, ciąży lub urodzenia.

Kan. 1117. — Dzieci przez późniejsze małżeństwo ulegalizowane, o ile chodzi o skutki kanoniczne, są we wszystkim zrównane ze ślubnymi, chyba że wyraźnie zastrzeżono inaczej.

ROZDZIAŁ X

O rozdziale małżonków

Art. I. — O rozwiązaniu węzła

Kan. 1118. — Małżeństwo ważne, zawarte i dopełnione, nie może być rozwiązane z jakiegokolwiek przyczyny, oprócz śmierci, przez żadną władzę ludzką.

Kan. 1119. — małżeństwo między ochrzczeniymi lub między stroną ochrzczoną i nieochrzczoną nie dopełnione rozwiązuje się z samego prawa przez uroczystą profesję zakonną, bądź przez dyspensę udzieloną dla słusznej przyczyny przez Stolicę Apostolską, na prośbę obu stron lub jednej, chociażby druga była temu przeciwna.

Kan. 1120. — § 1. Prawne małżeństwo między nieochrzczeniymi, chociaż dopełnione, rozwiązuje się na korzyść wiary z przywileju Pawłowego.

§ 2. Przywilej ten nie ma zastosowania w małżeństwie między stroną ochrzczoną i nieochrzczoną, zawartym za dyspensą od przeszkody różnej wiary.

Kan. 1121. — § 1. Zanim nawrócony i ochrzczony małżonek zawrze nowe mał-

nium valide contrahat, debet, salvo praescripto can. 1125, partem non baptizatam interpellare:

1° An velit et ipsa converti ac baptismum suscipere;

2° An saltem velit secum cohabitare pacifice sine contumelia Creatoris.

§ 2. Hae interpellationes fieri semper debent, nisi Sedes Apostolica aliud declaverit.

Can. 1122. — § 1. Interpellationes fiant regulariter, forma saltem summaria et extrajudiciali, de auctoritate Ordinarii coniugis conversi, a quo Ordinario concedendae sunt quoque coniugi infideli, si quidem eas petierit, induciae ad deliberandum, eo tamen monito, fore ut, induciis inutiliter praeterlapsis, responsio praesumatur negativa.

§ 2. Interpellationes etiam privatim factae ab ipsa parte conversa, valent, imo sunt etiam licitae, si forma superius praescripta servari nequeat; hoc tamen in casu de ipsis, pro foro externo, constare debet duobus saltem testibus vel alio legitimo probationis modo.

Can. 1123. — Si interpellationes ex declaratione Sedis Apostolicae omissae fuerint, aut si infidelis eisdem negative responderit expresse vel tacite, pars baptizata ius habet novas nuptias cum persona catholica contrahendi, nisi ipsa post baptismum dederit parti non baptizatae iustam discedendi causam.

Can. 1124. — Coniux fidelis, licet post susceptum baptismum denuo matrimonialiter cum parte infideli vixerit, ius tamen novas celebrandi nuptias cum persona

żeństwo, musi, nie naruszając przepisu kan. 1125, zapytać stronę nieochrzczoneą: 1° Czy i ona chciałaby się nawrócić i przyjmując chrzest;

2° Czy przynajmniej chciałaby z nim współżyć zgodnie bez zniewagi Stworzyciela.

§ 2. Jeżeli Stolica Apostolska nie orzekła inaczej, interpelacje powyższe muszą być zawsze.

Kan. 1122. — § 1. Interpelacje powinny się odbywać z reguły w formie przynajmniej skróconej i pozasadowej, powagą Ordynariusza nawróconego małżonka, przez którego to ordynariusza powinien również być udzielony małżonkowi niewiernemu czas do namysłu, gdyby tego zażądał, po upomnieniu jednak, że bezskuteczny wpływ czasu będzie się uważało jako odpowiedź odmowną.

§ 2. Interpelacje uczynione nawet prywatnie przez samą stronę nawróconą są ważne, owszem — są także godziwe, jeżeli nie może być zachowana forma wyżej przepisana; w tym jednak wypadku powinno być o nich wiadomo w zakresie zewnętrznym dwom przynajmniej świadkom, albo w inny prawny sposób dowodowy.

Kan. 1123. — Jeżeli interpelacje zostały pominięte na skutek wyjaśnienia Stolicy Apostolskiej, albo niewierny odpowiedział na nie odmownie, wyraźnie lub milcząc, strona ochrzczoneą, o ile sama nie dała po chrzcie stronie nieochrzczonej słusznego do odejścia powodu, ma prawo zawrzeć nowy związek małżeński z osobą katolicką.

Kan. 1124. — Małżonek chrześcijański, chociażby po przyjęciu chrztu nadal żył po małżeńsku z stroną niewierną, nie traci jednak prawa do zawarcia nowego

catholica non amittit, ideoque potest hoc iure uti, si coniux infidelis, mutata voluntate, postea discedat sine iusta causa, vel iam non cohabitet pacifice sine contumelia Creatoris.

Can. 1125. — Ea quae matrimonium respiciunt in constitutionibus Pauli III *Altitudo*, 1 iun. 1537; S. Pii V *Romani Pontificis*, 2 aug. 1571; Gregorii XIII *Populis*, 25 iam. 1585, quaeque pro peculiaribus locis scripta sunt, ad alias quoque regiones in eisdem adiunctis extenduntur.

Can. 1126. — Vinculum prioris coniugii, in infidelitate contracti, tunc tantum solvitur, cum pars fidelis reapse novas nuptias valide iniverit.

Can. 1127. — In re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris.

Art. II. — *De separatione tori, mensae et habitationis*

Can. 1128. — Coniuges servare debent vitae coniugalibus communicationem, nisi iusta causa eos excuset.

Can. 1129. — § 1. Propter coniugis adulterium, alter coniux, manente vinculo, ius habet solvendi, etiam in perpetuum, vitae communionem, nisi in crimen consenserit, aut eidem causam dederit, vel illud expresse aut tacite condonaverit, vel ipse quoque idem crimen commiserit.

§ 2. Tacita condonatio habetur, si coniux innocens, postquam de crimine adulterii certior factus est, cum adultero coniuge sponte, maritali affectu, conversatus fuerit; praesumitur vero, nisi sex intra menses coniugem adulterum expulerit vel dereliquerit, aut legitimam accusationem fecerit.

małżeństwa o osobą katolicką; może przeto skorzystać z tego prawa, jeżeli małżonek niewierny, zmieniwszy wolę, odejdzie później bez słusznej przyczyny, albo już nie współżyje zgodnie bez zniewagi Stworzyciela.

Can. 1125. — To, co odnosi się do małżeństwa w konstytucjach Pawła III *Altitudo*, z 1.VI.1537 r., św. Piusa V *Romani Pontificis* z 2.VIII.1571 r., Grzegorza XIII *Populis* z 25.I.1585 r., a zostało przepisane dla pewnych miejsc, rozciąga się również na inne kraje w tychże samych okolicznościach.

Can. 1126. — Węzeł pierwszego małżeństwa, zawartego w pogwałceniu, tylko wtedy rozwiązuje się, kiedy strona wierna rzeczywiście zawarła ważnie nowy związek małżeński.

Can. 1127. — W wątpliwości przywilej wiary cieszy się opieką prawa.

Art. II. — *O separacji łoża, stołu i mieszkania*

Can. 1128. — Małżonkowie obowiązani są do zachowania wspólnoty małżeńskiego pożycia, jeżeli ich nie uwalnia słuszna przyczyna.

Can. 1129. — § 1. Z powodu cudzołóstwa małżonka, współmałżonek ma prawo, nie naruszając węzła, do zerwania nawet na stałe wspólnoty pożycia, o ile nie zezwolił na występki, albo nie dał do tego powodu, względnie — o ile go nie przebaczył, bądź milcząco, albo sam także nie dopuścił się tego występku.

§ 2. Przebaczenie milcząco zachodzi wtedy, gdy małżonek niewinny, dowiedziawszy się o występku cudzołóstwa, dobrowolnie obcuje po małżeńsku ze współmałżonkiem; przypuszcza się je natomiast, gdy w ciągu sześciu miesięcy nie usunął cudzołożnego małżonka, nie opuścił go, ani nie wniósł prawnego oskarżenia.

Can. 1130. — Coniux innocens, sive iudicis sententia sive propria auctoritate legitime discesserit, nulla unquam obligatione tenetur coniugem adulterum rursus admittendi ad vitae consortium; potestatem eundem admittere aut revocare, nisi ex ipsius consensu ille statum matrimonio contrarium susceperit.

Can. 1131. — § 1. Si alter coniux sectae acatolicae nomen dederit; si prolem acatholicam educaverit; si vitam criminiosam et ignominiosam ducat; si grave seu animae seu corporis periculum alteri facessat; se saevitiis vitam communem nimis difficilem reddat haec aliaque id genus, sunt pro altero coniuge totidem legitimaes causae discedendi, auctoritate, si de eis certo constet, et periculum sit in mora.

§ 2. In omnibus his casibus, causa separationis cessante, vitae consuetudo restauranda est, sed si separatio ab Ordinario pronuntiata fuerit ad certum incertumve tempus, coniux innocens ad id non obligatus, nisi ex decreto Ordinarii vel exacto tempore

Can. 1132. — Instituta separatione, filii educandi sunt penes coniugem innocentem, et si alter coniugum sit acatholicus, penes coniugem catholicum, nisi in utroque casu Ordinarius pro ipsorum filiorum bono, salva semper eorundem catholica educatione, aliud decreverit.

Kan. 1130. — Małzonek niewinny, jeżeli odszedł prawnie na mocy wyroku sądowego, albo z własnej inicjatywy, nigdy nie jest obowiązany dopuścić cudzołóżnego małżonka z powrotem do wspólnoty pożycia; może go jednak dopuścić lub przywołać, o ile tamten za jego zgodą nie obrał sobie stanu przeciwnego małżeństwu.

Kan. 1131. — § 1. Gdyby jeden z małżonków przystał do sekty akatolickiej; gdyby wychowywał potomstwo nie po katolicyku; gdyby prowadził życie występne i gorszące; gdyby narażał na wielkie niebezpieczeństwo duszę lub ciało drugiego; gdyby przez swoją brutalność zbytnio utrudniał wspólne pożycie, — te i inne tego rodzaju wypadki stanowią zawsze dla drugiego małżonka prawną przyczynę odejścia w oparciu o powagę ordynariusza, a także własną, jeżeli o wypadkach tych wiadomo na pewno i niebezpieczeństwo jest bliskie.

§ 2. We wszystkich tych wypadkach, gdy ustanie przyczyna separacji, wspólnota pożycia powinna być przywrócona; jeżeli jednak separację ogłosił ordynariusz na czas określony lub nieokreślony, małżonek niewinny nie jest obowiązany do przywrócenia wspólnego pożycia, chyba że na mocy zarządzenia ordynariusza, albo po upływie określonego czasu.

Kan. 1132. — Po udzieleniu separacji, dzieci powinny być wychowywane przy małżonku niewinnym, a jeżeli jeden z małżonków jest katolikiem, to przy małżonku katolickim, chyba że w obu wypadkach ordynariusz dla dobra dzieci zarządził inaczej, z zachowaniem zawsze katolickiego wychowania.

CAPUT XI

De matrimonii convalidatione

Art. I. — De convalidatione simplici

Can. 1133. — § 1. Ad convalidandum matrimonium irritum ob impedimentum dirimens, requiritur ut cesset vel dispensetur impedimentum et consensus renovet saltem pars impedimenti conscia.

§ 2. Haec renovatio iure ecclesiastico requiritur ad validitatem, etiamsi initio utraque pars consensum praestiterit nec postea revocaverit.

Can. 1134. — Renovatio consensus debet esse novus voluntatis actus in matrimonium quod constet ab initio nullum fuisse.

Can. 1135. — § 1. Si impedimentum sit publicum, consensus ab utraque parte renovandus est forma iure praescripta.

§ 2. Si sit occultum et utrique parti notum, satis est ut consensus ab utraque parte renovetur privatim et secreto.

§ 3. Si sit occultum et uni parti ignotum, satis est ut sola pars impedimenti conscia consensum privatim et secreto renovet, dummodo altera in consensu praestito perseveret.

Can. 1136. — § 1. Matrimonium irritum ob defectum consensus convalidatur, si pars quae non consenserat, iam consentiat, dummodo consensus ab altera parte praestitus perseveret.

§ 2. Si defectus consensus fuerit mere interius satis est ut pars quae non consenserat, interius consentiat.

ROZDZIAŁ XI

O uważnieniu małżeństwa

Art. I. O uważnieniu zwyczajnym

Kan. 1133. — § 1. Żeby małżeństwo z powodu zrywającej przeszkody nieważne stało się na powrót ważne, — wymaga się ustania przeszkody, albo dyspensy od niej oraz odnowienia zgody, przynajmniej przez małżonka świadomego istnienia tej przeszkody.

§ 2. Tego odnowienia wymaga prawo kościelne do ważności, chociażby od początku obie strony wyraziły zgodę i potem jej nie odwołały.

Kan. 1134. — Odnowienie zgody musi być nowym aktem woli zawarcia małżeństwa o którym wiadomo, że od początku było nieważne.

Kan. 1135. — § 1. Jeżeli przeszkoda jest publiczna, zgoda musi być ponowiona przez obie strony w formie nakazanej przez prawo.

§ 2. Jeżeli jest tajna i znana obu stronom wystarczy, że zgoda będzie ponowiona prywatnie i tajnie.

§ 3. Jeżeli jest tajna i jednej stronie nieznaną, wystarczy, że tylko strona świadoma przeszkody odnowi zgodę prywatnie i tajnie, byleby druga trwała w zgodzie wyrażonej.

Kan. 1136. — § 1. Małżeństwo nieważne z braku zgody uważnia się, gdy zgadza się strona, która pierwotnie zgody nie wyraziła, byleby trwała zgoda wyrażona przez drugą stronę.

§ 2. Jeżeli brak zgody był czysto wewnętrznym, wystarczy, że strona, która się nie zgodziła, wyraziła zgodę wewnętrznie.

§ 3. Si fuerit etiam externus, necesse est consensum etiam exterius manifestare, vel forma iure praescripta, si defectus fuerit publicus, vel alio modo privato et secreto, si fuerit occultus.

Can. 1137. — Matrimonium nullum ob defectum formae, ut validum fiat, contrahi denuo debet legitima forma.

Art. II. — De sanatione in radice

Can. 1138. § 1. Matrimonii in radice sanatio est eiusdem convalidatio, secumferens, praeter dispensationem vel cessationem impedimenti, dispensationem a lege de renovando consensu, et retrotractionem, per fictionem iuris, circa effectus canonicos, ad praeteritum.

§ 2. Convalidatio fit a momento concessionis gratiae; retrotractio vero inteligitur facta ad matrimonii initium, nisi aliud expresse caveatur.

§ 3. Dispensatio a lege de renovando consensu concedi etiam potest vel unatantum vel utraque parte in scia.

Can. 1139. — § 1. Quodlibet matrimonium initum cum utriusque partis consensu naturaliter sufficiente, sed iuridice inefficaci ob diremens impedimentum iuris ecclesiastici vel ob defectum legitimaeformae, potest in radice sanari, dummodo consensus perseveret.

§ 2. Matrimonium vero contractum cum impedimento iuris naturalis vel divini, etiamsi postea impedimentum cessaverit, Ecclesia non sanat in radice, ne a momento quidem cessationis impedimenti.

Can. 1140. — § 1. Si in utraque vel alterutra parte deficiat consensus, matrimonium nequit sanari in radice, sive consensus ab initio defuerit, sive ab initio praestitus, postea fuerit revocatus.

§ 3. Jeżeli był także zewnętrzny, konieczną jest rzeczą wyrazić zgodę także zewnętrznie w formie przepisanej przez prawo, gdy brak był publiczny, bądź w inny sposób prywatny i tajny, gdy był tajny.

Kan. 1137. — Żeby małżeństwo nieważne z braku formy stało się ważne, musi być zawarte według prawnej formy na nowo.

Art. II. — O uzdrowieniu w związku

Kan. 1138. — § 1. Uzdrowienie małżeństwa w związku jest jego uważnieniem, zawierającym, oprócz dyspensy lub ustania przeszkody, dyspensę od prawa o ponowieniu zgody i cofnięcie wstecz przez fikcję prawną skutków kanonicznych.

§ 2. Uważnienie następuje od chwili¹ uzyskania łaski, cofnięcie natomiast wstecz rozumie się, jeżeli nie zastrzeżono inaczej, jako cofnięcie do początków małżeństwa.

§ 3. Dyspensa od prawa o ponawianiu zgody może być udzielona nawet wtedy, gdy jedna lub obie strony nie wiedzą o tym.

Kan. 1139. — § 1. Każde małżeństwo zawarte za zgodą obu stron wystarczającą z natury, ale nieskuteczną prawnie ze względu na zrywającą przeszkodę prawa kościelnego lub brak formy prawnej, może być uzdrowione w związku, byleby trwała zgoda.

§ 2. Małżeństwa natomiast zawartego z przeszkodą prawa naturalnego lub Bożego, chociażby później przeszkoda ustala, nawet od chwili ustania przeszkody.

Kan. 1140. — § 1. Jeżeliliby u jednej lub obu stron brak było zgody, małżeństwo nie może być uzdrowione w związku, bez względu na to, czy zgody nie było od początku, czy też zgoda wyrażona na początku została później odwołana.

§ 2. Quod si consensus ab initio quidem defuerit, sed postea praestitus fuerit, sanatio concedi potest a momento praestiti consensus.

Can. 1141. — Sanatio in radice concedi unice potest ab Apostolica Sede.

CAPUT XII

De secundis nuptiis

Can. 1142. — Licet casta viduitas honorabilior sit, secundae tamen et ulteriores nuptiae validae et licitae sunt, firmo praescripto can. 1069, § 2.

Can. 1143. — Mulier cui semel benedictio sollemnis data sit, nequit in subsequentibus nuptiis eam iterum accipere.—

§ 2. Gdyby nie było wprawdzie zgody od początku, ale została wyrażona później, uzdrowienie może być udzielone od chwili wyrażenia zgody.

Kan. 1141. — Uzdrowienie w związku może być udzielone jedynie przez Stolicę Apostolską.

ROZDZIAŁ XII

O powtórny m małżeństwie

Kan. 1142. — Jakkolwiek stan wdowieństwa jest bardzo czcigodny, powtórne jednak i dalsze małżeństwa, nie naruszając przepisu kan. 1069 § 2, są ważne i godziwe.

Kan. 1143. — Kobieta, która otrzymała raz uroczyste błogosławieństwo, nie może go otrzymać ponownie w następnych małżeństwach.—